

به نام خدا

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

بررسی رابرسی حقوق سهامداری در چارچوب قوانین و مقررات ایران

تهیه کنندگان: داود جعفری سرشت

فهرست مطالب

مقدمه	۴
سهام - کلیات	۴
الف) تعریف سهم	۴
ب) انواع سهام	۴
ج) مندرجات ورقه سهام	۶
د) تبدیل سهام	۶
ه) وثیقه سهام	۷
حقوق و تعهدات دارندگان سهام	۷
الف) حقوق دارندگان سهام	۷
ب) تعهدات دارندگان سهام	۱۰
شرکت‌های سهامی	۱۱
ماهیت حقوقی شرکتهای سهامی	۱۱
تعریف شرکت سهامی	۱۱
انواع شرکت سهامی	۱۲
الف) شرکت سهامی عام	۱۳
مدارک تأسیس	۱۳
فرآیند و مراحل ثبت شرکتهای سهامی عام	۱۴
روش افزایش سرمایه در شرکتهای سهامی عام	۱۵
تشریفات فروش سهام جدید در شرکت های سهامی عام	۱۶
ب) شرکت سهامی خاص	۱۸
مدارک تأسیس	۱۸
فرآیند و مراحل ثبت شرکتهای سهامی خاص	۱۸
ویژگی‌ها و مقررات مهم شرکتهای سهامی خاص	۱۹

۲۳	تشریفات فروش سهام جدید در شرکت های سهامی خاص
۲۴	مقررات مشترک بین شرکت های سهامی عام و خاص
۲۴	اساسنامه
۲۴	ارگان تصمیم گیرنده
۳۴	افزایش سرمایه
۳۵	کاهش سرمایه
۳۶	ارگان اداره کننده
۴۳	انتخاب وعزل بازرسی یا بازرسان
۴۴	حق تقدم
۴۵	جرایم مربوط به سهام
۴۷	انحلال و تصفیه

مقدمه

از مسایل بسیار مهمی که سهامداران با آن مواجه هستند، حق و حقوقی است که یک سهامدار در قبال تملک سهم شرکت از آن برخوردار است. عمده این موارد یا به طور مستقیم و یا به شکل ضمنی در متن قانون تجارت مورد اشاره قرار گرفته که در این گزارش به آنها پرداخته می شود. به علاوه، با توجه به اینکه مبحث حقوق سهامداری از میان انواع شرکت هایی که در چارچوب قانون تجارت قابل تشکیل هستند، در واقع تنها در شرکت های سهامی موضوعیت عینی و واقعی خود را پیدا می کنند (و حقوق سرمایه گذاران در انواع شرکت های غیرسهامی در چارچوب مقررات مربوط به خود آنها قابل طرح و بررسی است) و در هر یک از مراحل مختلف تأسیس، فعالیت و انحلال شرکت های سهامی می توان به شکل های مختلف حقوق و تعهدات سهامداران را مشاهده کرد به همین دلیل، این موارد نیز در خصوص دو نوع اصلی شرکت های سهامی (یعنی سهامی عام و خاص) به طور کلی مورد بررسی قرار گرفته است. در عین حال، به جهت رعایت اختصار و پرهیز از گستردگی بیش از حد لازم، از ورود به انواع خاص شرکت های سهامی از قبیل شرکت های تعاونی یا مختلط سهامی اجتناب شده است.

سهام - کلیات

الف) تعریف سهم

بنا به تعریف، "سهم قسمتی از سرمایه شرکت سهامی است که مشخص کننده میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت سهامی می باشد. سهم ممکن است با نام و یا بی نام باشد". ورقه سهم سند قابل معامله ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد. مجموع ارزش اسمی سهام، سرمایه شرکت را تشکیل می دهد.

ب) انواع سهام

سهامی که توسط شرکت ها منتشر می شود از ابعاد گوناگون قابل طبقه بندی است اما به طور کلی انواع مهم آن به شرح زیر است:

• سهام با نام

سهمی است که بر مالکیت شخص معینی دلالت می‌کند و مشخصات صاحب سهم در ورقه سهم و در دفتر ثبت شرکت درج می‌گردد. سهام با نام و هرگونه نقل و انتقال آن باید در دفتر ثبت سهام شرکت ثبت شود در غیر این صورت از اعتبار قانونی برای شرکت و اشخاص ثالث برخوردار نخواهد بود.

در موارد زیر صدور سهام بانام الزامی است:

- مادامی که تمام مبلغ اسمی هر سهم بی نام پرداخت نشده باشد؛
- سهامی که مدیران شرکت به عنوان وثیقه می‌سپارند و تا خاتمه مفاسد حساب دوره تصدی مدیران غیرقابل انتقال است؛
- سهام محجورین و صغار به منظور حمایت از حقوق آنها؛

• سهام بی نام

سهمی است که نام و مشخصات دارنده در آن درج نمی‌شود و به صورت سند در وجه حامل بوده و دارنده ورقه سهام، مالک آن شناخته می‌شود مگر به نوعی خلاف آن ثابت گردد. این سهم به راحتی قابل نقل و انتقال بوده و انتقال مالکیت به سهولت از طریق قبض و اقباض صورت می‌گیرد.

این نوع سهام از حیث صلاحیت محاکم در حکم اموال منقول است و باید به دادگاه محلی رجوع شود. سرقت و یا مفقود شدن سهام بی نام و همچنین خیانت در امانت امین و وکیل نسبت به سهام بی نام که به آنها سپرده شده خطر بزرگی برای صاحب آن محسوب می‌شود زیرا بی نام بودن سهم مانع شناسایی دارنده اصلی می‌شود و سارق و یا باینده به آسانی می‌تواند سهم مزبور را در بورس و یا خارج از آن به اشخاص دیگر بفروشد و خریدار نیز حق دارد به تصرف خود به عنوان مالکیت استناد نماید.

• سهام ممتاز

در صورتی که برای بعضی از سهام شرکت با رعیت مقررات قانون تجارت مزایایی قائل شوند این گونه سهام سهام ممتاز نامیده می‌شود. یکی از اصول اساسی شرکتهای سهامی تساوی حقوق سهامداران است . مگر در دو مورد اول آنکه شرکت با مشکلات مالی مواجه باشد و نتواند به آسانی به منابع مالی دسترسی یابد. در این صورت ناچار خواهد بود امتیازات بیشتری به سهامداران جدید قائل شود و دوم اینکه در هنگام افزایش سرمایه شرکت از ذخایر مالی خود برای این منظور استفاده نماید که در این صورت باید حقوق بیشتری برای سهامداران سابق شرکت در نظر گرفت. در این دو مورد سهام ممتاز صادر می‌شود .

امتیازاتی که توسط ممتاز به وجود می‌آید می‌تواند به صورت برداشت نفع ثابت از سود قابل تقسیم شرکت باشد و یا اینکه دارنده سهم ممتاز می‌تواند نسبت به صاحبان سهام عادی در برداشت ارزش اسمی ممتاز به هنگام انحلال و تصفیه و تقسیم دارائی شرکت اولویت داشته باشد. به هنگام انحلال و تصفیه شرکت مطالبات معوقه

صاحبان سهام ممتاز از دارائی شرکت پرداخت می‌گردد و نیز هنگام استهلاك سهام شرکت صاحبان سهام ممتاز دارای اولویت می‌باشند .

• سهام موسس یا انتفاعی

سهام موسس یا انتفاعی سهمی است که دارنده آن بدون داشتن حقی به سرمایه شرکت از منافع شرکت به نسبت سهم خود بهره مند گردد و معمولاً این گونه سهام را موسسان بابت اطلاعات علمی و فنی و تجارتي که به شرکت می‌آورند به خود تخصیص می‌دهند .

در اساسنامه شرکت باید حقوق صاحبان سهام موسس یا انتفاعی مثل حق حضور در مجامع حق رای حق اولویت در پذیره نویسی سهام و غیره تصریح گردد .

چون سهامداران مزبور مالک سرمایه نمی‌باشند لذا نمی‌توانند سهامداران شرکت محسوب شوند ولی در منافع شرکت حقوقی دارند که از آن مانند طلبکار منتفع می‌گردند و استفاده آنها از سود شرکت بستگی به موفقیت و سودآوری شرکت دارد .

(ج) مندرجات ورقه سهام

در ورقه سهام باید موارد زیر درج شده باشد:

- نام شرکت
- شماره ثبت شرکت در دفتر ثبت شرکت‌ها
- مبلغ سرمایه ثبت شده و مقدار پرداخت شده آن
- تعیین نوع سهم
- مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت شده آن به حروف و به عدد
- تعداد سهامی که هر ورقه نماینده آن است.

(د) تبدیل سهام

برای تبدیل سهام بی‌نام به سهام با نام باید این امر در سه نوبت و هر یک به فاصله 5 روز در روزنامه کثیرالانتشار شرکت اعلام شود و در مدتی که نباید کمتر از 6 ماده از تاریخ اولین آگهی باشد به صاحبان سهام فرصت داده شود تا به منظور تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه نمایند. پس از انقضای مهلت مزبور کلیه سهام بی‌نام شرکت باطل و به تعداد آنها سهام با نام صادر و از طریق بورس اوراق بهادار و یا از طریق حراج به فروش می‌رسد.

برای تبدیل سهام با نام به سهام بی نام مراتب فقط یک مرتبه در روزنامه کثیرالانتشار شرکت آگهی می‌گردد و مهلت مذکور شرکت نسبت به تبدیل سهام اقدام می‌نماید.

در کلیه موارد تبدیل سهام بی نام به سهام با نام و بالعکس مراتب باید پس از انقضای مهلت های مقرر در قانون در اداره ثبت شرکت‌ها جهت اطلاع عمومی اعلام گردد.

ه) وثیقه سهام

چنانچه سهم بی نام به رهن گذاشته شود باید به قبض مرتهن یا به تصرف کسی که بین طرفین معین می‌گردد داده شود و در مورد رهن سهم با نام مراتب در دفتر سهام شرکت ثبت می‌گردد در غیر این صورت از نظر شرکت و اشخاص ثالث فاقد اعتبار خواهد بود.

حقوق و تعهدات دارندگان سهام

الف) حقوق دارندگان سهام

حقوق سهامدار، حقوق ناشی از مالکیت سهم شرکت است که در متن مواد مختلف قانون تجارت به آنها اشاره شده است. به طور کلی این حقوق به دو بخش حقوق مالی و غیرمالی تقسیم می‌شود.

§ حقوق مالی

حقوق مالی ناشی از مالکیت سهام عمدتاً شامل: حق سهام شدن در سود، حق تقدم در خرید سهام جدید و حق سهام شدن در دارایی شرکت است. البته برخی حقوق مالی فرعی نیز وجود دارند که از جمله آنها حق مخالفت با افزایش تعهدات بدون رضایت سهامدار است.

II مالکیت شرکت

سرمایه هر شرکت سهامی، به قطعاتی تقسیم شده که هریک از آنها را سهم می‌گویند. بنابراین سهم اوراق بهاداری است که حقوق سهامدار را به نسبت سرمایه‌ای که در آن دارد بمنظور مشارکت در مدیریت و منافع شرکت در بر می‌گیرد.

هر فرد با خرید سهم به میزان تعداد سهم خود مالک شرکت می‌شود. مساله بسیار مهم آن است که مالکیت شرکت به معنی مالکیت بر اموال و دارایی های آن نیست. به عبارت دیگر اگر شما مالک 20 درصد شرکت سهامی باشید نباید انتظار داشته باشید خودروی شرکت در 20 درصد اوقات در اختیار شما باشد مالکیت به معنای داشتن حق در اداره امور شرکت و منافع حاصل از فعالیت‌های آن است. اداره و مدیریت شرکت کاملاً در اختیار هیئت مدیره منتخب مجمع عمومی بوده و سهامدار به تنهایی و بطور مستقیم قادر به دخالت در آن به عنوان سهامدار نیست. تنها

در صورتی که شرکت سهامی عام منحل شود سهامدار پس از کسر بدهی‌ها و هزینه‌های قانونی به میزان سهم خود در دارایی‌های شرکت سهم خواهید داشت.

۱۱ حق سهام شدن در سود شرکت

یکی از اهداف خریداران سهم یک شرکت، آن است که در سود آن شرکت، سهم شوند. میزان سود هر سهامدار در مجمع عمومی عادی سالانه شرکت تعیین می‌شود. منظور از سود، سود قابل تقسیم است که شامل موارد زیر می‌شود:

سود خالص سال مالی شرکت منهای زیانهای سال‌های مالی قبل و اندوخته قانونی و سایر اندوخته‌های اختیاری، به علاوه سود قابل تقسیم سالهای قبل که تقسیم نشده است.

هر شرکت سود خالص هر سهم را در پایان سال مالی اعلام می‌کند. اعلام سود به معنای پرداخت آن نیست. به عبارت دیگر شرکت می‌تواند سود کسب شده را صرف موارد دیگر نماید. تعیین این مساله به پیشنهاد هیئت مدیره و با تصویب مجمع عمومی شرکت است. نحوه پرداخت سود قابل تقسیم را نیز، مجمع عمومی تعیین می‌کند. اگر مجمع عمومی در این خصوص، تصمیمی نگرفته باشد، هیات مدیره شرکت نحوه پرداخت را تعیین خواهد کرد. معمولاً شرکت‌های تازه تاسیس که در حال رشد هستند سود پرداخت نکرده و سود را صرف طرح‌های خود می‌کنند. در صورت پرداخت سود، سهامدار به میزان سهم خود سود دریافت خواهد کرد. البته بین اعلام پرداخت سود و پرداخت آن فاصله‌ای وجود دارد که البته محدوده قانونی برای آن تعیین گردیده و در هر حال پرداخت سود به صاحبان سهام باید ظرف هشت ماه پس از تصمیم مجمع عمومی راجع به تقسیم سود انجام شود. برای این که سهامدار مشمول سود شود باید در زمان مجمع صاحب سهم باشد. به عبارت دیگر اگر شما سهام خود را یک سال نگه داشته و روز قبل از مجمع بفروشید، هیچ سودی به دارنده سهم تعلق نخواهد گرفت. معمولاً با پرداخت سود نقدی، قیمت سهام شرکت به اندازه سود پرداخت شده افت می‌کند.

۱۲ حق تقدم در خرید سهام جدید شرکت

این حق به منظور حفظ حقوق و موقعیت قبلی سهامداران پس از افزایش سرمایه در نظر گرفته شده است. از آنجا که سهامداران یک شرکت خواهان حفظ حقوق و موقعیت خود در شرکت هستند، انتظار دارند در هنگام افزایش سرمایه و انتشار سهام جدید از سوی شرکت، نسبت به سایر خریداران اولویت داشته باشند. به همین دلیل، ابتدا شرکت به سهامداران قبلی خود پیشنهاد فروش سهام می‌کند. آنها نیز در استفاده و یا صرف نظر کردن از این حق، مختارند. اما از آنجا که قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت، با قیمت بازار سهام متفاوت است، سهامداران معمولاً از این حق تقدم استفاده می‌کنند.

۱۳ حق سهام شدن در دارایی شرکت

یکی از حقوق دارندگان سهام، حق تملک دارایی‌های شرکت پس از پرداخت بدهی‌ها و انجام تعهدات به هنگام انحلال شرکت است.

§ حقوق غیر مالی

از جمله حقوق مهم غیر مالی ناشی از مالکیت سهام می‌توان به مواردی مانند: حق رأی، حق انتقال سهام و حق اطلاع از امور مالی و غیر مالی شرکت اشاره نمود.

۱۱ حق رأی

بدیهی‌ترین حقی که سهامدار در شرکت دارد، حق رأی است. سهام دار با استفاده از حق رأی خود درمجامع عمومی، در امور شرکت، همچون انتخاب اعضاء هیات مدیره و بازرسان شرکت، تغییرات سرمایه، تقسیم سود، تغییرات اساسنامه، انحلال شرکت و سایر موارد، مشارکت می‌کند. حق رأی سهامداران نسبی است و هرکس تعداد سهام بیشتری داشته باشد، حق رأی بیشتر بیشتری نیز خواهد داشت. حق رأی سهامدار می‌تواند از طریق اعطای وکالت نیز اعمال شود.

حق رأی به دو صورت ساده و تجمعی اعمال می‌شود. در رأی گیری ساده هر سهم یک رأی دارد. در این نوع رأی گیری، سهامداران اقلیت نمی‌توانند حتی یک عضو هیات مدیره را انتخاب کنند و کلیه اعضای هیات مدیره را سهامداران اکثریت بر می‌گزینند. برای حل این معضل، از روش رأی‌گیری، تجمعی استفاده می‌شود. در این نوع رأی گیری، تعداد آرای هر رأی دهنده در تعداد مدیرانی که باید انتخاب شوند، ضرب شده و حق رأی برای هر رأی دهنده، برابر با حاصل ضرب مذکور خواهد بود، در نتیجه رأی دهنده می‌تواند آرای خود را به یک نفر بدهد یا آن را بین چند نفر تقسیم کند. بدین ترتیب سهامداران اقلیت نیز می‌توانند در چنین هیات مدیره‌ای تأثیرگذار باشند و نماینده‌ای در هیات مدیره داشته باشند.

۱۲ حق انتقال سهام

هر سهام داری، حق انتقال سهام خود را به دیگری دارد. انتقال سهام با نام از طریق امضای دفتر ثبت سهام شرکت از سوی سهامدار یا نماینده قانونی وی انجام می‌شود. انتقال سهام از یک سهامدار به فرد دیگر در شرکت‌های سهامی عامی، نیازی به موافقت هیات مدیره یا مجمع عمومی ندارد.

۱۳ حق اطلاع از امور مالی و غیر مالی شرکت

حق اطلاع سهامداران از وضعیت شرکت، وسیله‌ای برای اجرای درست حق رأی است. هر سهامداری می‌تواند از پانزده روز قبل از برگزاری مجمع عمومی در مرکز شرکت، به صورت‌های مالی و گزارش عملکرد مدیران شرکت دسترسی داشته باشد، به صورت‌حساب‌ها مراجعه کند و از ترازنامه، صورتحساب سود و زیان و گزارش

حسابرس/بازرس رونوشت تهیه نماید. همچنین، باتوجه به آن که اساسنامه، از سهامداران نوعی قرار داد بین موسسین و سهامداران است، هریک حق دارند نسخه ای از اساسنامه را دریافت کنند. در برخی موارد نیز شرکتها از طریق پست یا انتشار اطلاعیه یا دعوتنامه در روزنامه های کثیرالانتشار، از سهامداران خود برای تشکیل مجامع عمومی عادی دعوت به عمل می آورند.

ب) تعهدات دارندگان سهام

تأدیه مبلغ اسمی سهام تعهد شده در واقع مهم ترین تعهد یک سهامدار به شمار می رود. در مورد پرداخت بخش تعهد شده مبلغ اسمی سهام توسط سهامداران باید گفت که بهای تعهد شده سهام هر شرکت سهامی باید ظرف مدت مقرر که حداکثر نباید از پنج سال تجاوز نماید از کلیه صاحبان سهام و بدون تبعیض مطالبه شود. مطالبه تمام یا قسمتی از مبلغ پرداخت نشده سهام باید در روزنامه کثیرالانتشار درج گردد در صورتی که صاحب سهم بقیه بهای تعهد شده را در مهلت مقرر پرداخت ننماید به مبلغ پرداخت نشده خسارت دیرکرد به نرخ رسمی بهره به علاوه چهار درصد در سال تعلق خواهد گرفت.

دارندگان سهامی که با وجود مطالبه هیات مدیره بقیه تعهد خود را بابت سهام پرداخت نکرده باشند حق حضور و رای در مجامع عمومی را ندارند و تعداد این گونه سهام از کل تعداد سهام دارای حق رأی شرکت کسر خواهد شد. در صورت پرداخت بدهی خود مجدداً حق حضور و رای در مجامع عمومی را خواهند یافت و می توانند حقوق مالی وابسته به سهام خود را در صورتی که مشمول مرور زمان نشده باشد مطالبه کنند. به این ترتیب، تنها تعهد یک سهامدار در شرکت سهامی، پرداخت مبلغ سهم است و اگر به این تعهد خود عمل کند، به عنوان صاحب سهم تعهد دیگری ندارد. سهامدار هیچگونه تعهد شخصی در قبال طلبکاران شرکت ندارد و اگر شرکت بنا به دلایلی قادر به پرداخت دیون خود نباشد، نمی توان به سهامداران رجوع کرد. همچنین تعهدات سهامداران همان است که قبول کرده اند و نمی توان با تغییر اساسنامه تعهد جدیدی بر عهده آنان گذاشت یا تعهدات فعلی آنان را افزایش داد. در این زمینه قانون نیز به صراحت عنوان کرده است که هیچ مجمع عمومی نمی تواند تابعیت شرکت را تغییر دهد و یا هیچ اکثریتی نمی تواند بر تعهدات صاحبان سهم بیفزاید.

شرکت‌های سهامی

ماهیت حقوقی شرکت‌های سهامی

به‌طور کلی، در مورد ماهیت حقوقی شرکت دو نظریه مختلف وجود دارد :

دسته اول معتقدند که شرکت قراردادی بیش نیست که بین شرکا تنظیم می‌گردد و دسته دوم می‌گویند که شرکت تجارتي شخصیت حقوقی مستقل دارد.

دلایل دسته اول از این قرار است:

اولاً: سهامدار قبلاً با پذیره نویسی یا خرید سهام شرکت رضایت خود را اعلام می‌نماید و چنین عملی در واقع امضای قرار داد شرکت می‌باشد.

ثانیاً: اختیارات مجامع عمومی شرکت ناشی از عقد است و سهامداران به مجامع مذکور اختیار می‌دهند تا تصمیمات در امور شرکت بر مبنای اکثریت آرا اتخاذ گردد و بدین ترتیب اقلیت اراده اکثریت را مورد قبول قرار می‌دهند.

ثالثاً: شرکت سهامی به وسیله نمایندگان انتخابی اداره می‌شود که این امر بر مبنای عقد وکالت می‌باشد و آنان امین مالکین مشاع می‌باشند.

برابر نظریه شخصیت حقوقی دارائی شخصی سهامداران از آورده های آنان به شرکت منفک و مجزا می‌گردد و در نتیجه طلبکاران شرکت فقط حق دارند طلب خود را از طریق تعقیب از اموال شرکت مطالبه نمایند و خود شرکت نیز در صورت داین بودن می‌تواند اقدام به وصول مطالبات خود کند. بنابراین دارائی متعلق به شخص حقوقی منفک از دارائی اشخاص حقیقی که شرکت را تاسیس نموده اند می‌باشد.

در چارچوب قانون تجارت ایران و بر اساس لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب 24 اسفندماه 1347 با حذف تنظیم شرکت‌نامه برای تاسیس شرکت و الزام به تنظیم اظهارنامه و ضمیمه نمودن آن به اساسنامه شرکت ظاهراً به نظریه شخص حقوقی که در آن شخصیت سهامداران مورد نظر نمی‌باشد توجه خاصی شده است.

تعریف شرکت سهامی

برابر ماده اول لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب 24 اسفندماه 1347 که می‌گوید: (شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی آنها است) در شرکت سهامی سرمایه شرکت به سهام متساوی القیمه تقسیم شده مبلغ اسمی سهام و حتی در صورت تجزیه آن به قطعات سهام باید متساوی باشد .

تجزیه سهم بدین صورت است که هر سهم ممکن است به چند قطعه معین که (پاره سهم) نامیده می‌شود تجزیه گردد. هر پاره سهم دارای ارزش معین بوده ولی فاقد حقوق مربوط به یک سهم می‌باشد و مجموع آنها یک سهم را تشکیل می‌دهد.

انواع شرکت سهامی

ماده 4 لایحه اصلاح قانون تجارت می گوید: شرکت سهامی به دو نوع تقسیم میشود:

نوع اول - شرکتهای سهامی عام هستند که موسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می کنند .

نوع دوم - شرکتهای سهامی خاص هستند که تمام سرمایه آنها درموقع تاسیس منحصرأ توسط موسسین تامین گردیده است .

جهات افتراق دو شرکت مذکور به شرح زیر می باشد:

شرکت سهامی عام برای تامین سرمایه اقدام به پذیره نویسی عمومی می نماید ولی شرکت سهامی خاص حق مراجعه به عامه را ندارد .

امکان صدور اوراق قرضه برای شرکت سهامی عام وجود دارد ولی شرکت سهامی خاص چنین حقی ندارد .
نقل وانتقال سهام در شرکتهای سهامی عام مشروط به موافقت سهامداران نیست، ولی در شرکت سهامی خاص چنین نقل و انتقالی منوط به توافق مدیران یا مجامع عمومی شرکت می تواند باشد .

سهام شرکت سهامی عام قابل عرضه در بازار بورس می باشد ولی شرکت سهامی خاص چنین اجازه ای ندارد .
حداقل سرمایه برای تاسیس شرکت سهامی عام 5/000/000 ریال می باشد در حالی که حداقل سرمایه برای تاسیس شرکت سهامی خاص 1/000/000 ریال می باشد.

مدیران و سهامداران شرکت سهامی عام حداقل 5 نفر و شرکت سهامی خاص حداقل 3 نفر می باشد.

الف) شرکت سهامی عام

برای انجام پروژه های بزرگ عمرانی صنعتی کشاورزی وجود شرکتهای بزرگ لازم و ضروری است در اینگونه شرکتهای سرمایه های اندک در قالب سهام به عمومی مردم واگذار می شود موسسین یا مدیران با اداره شرکت سرمایه حاصله را در جریان گردش صحیح اقتصادی قرار می دهند و در اثر این عمل دو منفعت حاصل می گردد در مرحله اول سودی از سرمایه گذاری یا انجام فعالیت های عمرانی نصیب سهامدار می شود و در مرحله دوم رونق و آبادانی را برای کشور به ارمغان می آورد .

شرکت سهامی عام نوع بخصوص و منحصر بفرد شرکت های بزرگ می باشد که اجازه فروش سهام به عموم مردم را دارد و مردم می توانند در هنگام اعلام پذیره نویسی به شعب بانک اعلام شده مراجعه و ورقه تعهد سهم را امضا و وجوه معینه را به حساب شرکت واریز نمایند.

شرکت هایی که موسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تامین می کنند شرکت سهامی عام نامیده می شود و باید بلافاصله قبل یا بعد از نام شرکت عبارت سهامی عام در کلیه اوراق و اطلاعیه ها و آگهی های شرکت بطور روشن و خوانا قید شود و سرمایه در موقع تاسیس شرکتهای سهامی عام نباید از پنج میلیون ریال کمتر باشد و در صورتی که بنا به موجباتی سرمایه شرکت سهامی عام در هر زمان کمتر از مبلغ مذکور شود باید ظرف یک سال از طریق افزایش سرمایه - سرمایه شرکت به حد مقرر برسد و در صورت عدم حصول شرکت سهامی عام باید به انواع شرکت های دیگر مصرح در قانون تجارت تبدیل شود و در غیر این صورت هر ذینفع (سهامدار) می تواند انحلال شرکت سهامی عام را از دادگاه صلاحیتدار تقاضا نماید.

مدارک تأسیس

- مدارک مورد نیاز جهت ثبت و تأسیس شرکت سهامی عام عبارتند از:
- دو نسخه اظهارنامه شرکت سهامی عام (که به امضای مؤسسین رسیده باشد)؛
 - دو نسخه اساسنامه شرکت سهامی عام (که به امضای مؤسسین رسیده باشد)؛
 - دو نسخه طرح اعلامیه پذیره نویسی (که به امضای مؤسسین رسیده باشد)؛
 - گواهی بانکی مبنی بر واریز حداقل 35% سرمایه تعهد شده توسط موسسین (حداقل سرمایه مبلغ پنج میلیون ریال است که باید حداقل 20% سرمایه تعیین شده توسط موسسین تعهد و 35% از میزان تعهد شده پرداخت گردد)؛
 - فتوکپی شناسنامه موسسین؛
 - دو نسخه صورتجلسه مجمع عمومی موسسین؛
 - دو نسخه صورتجلسه هیات مدیره (تعداد مدیران حداقل پنج نفر می باشد)؛
 - آگهی دعوت مجمع موسسین در روزنامه تعیین شده؛

- فتوکپی شناسنامه مدیران (در مورد اشخاص حقوقی ارائه برگه نمایندگی الزامی است)؛
- ارائه مجوز یا موافقت اصولی از مراجع ذیصلاح (در صورت نیاز).

فرآیند و مراحل ثبت شرکتهای سهامی عام

برای تاسیس شرکت سهامی عام موسسین در بدو امر بایستی حداقل 20% سرمایه را شخصا تعهد و لااقل 35% از مبلغ تعهدی را در حسابی بنام شرکت در شرف تاسیس نزدیکی از بانکها سپرده سپس اظهارنامه ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام که به امضای کلیه موسسین رسیده باشد به اداره ثبت شرکتهای تسلیم و رسید دریافت دارند چنانچه قسمتی از تعهد موسسین به صورت غیر نقد باشد باید عین آن یا مدارک مالکیت آن را در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده تودیع و گواهی بانک را به ضمیمه اظهارنام و مدارک فوق الذکر به اداره ثبت شرکتهای تسلیم دارند. اداره ثبت شرکتهای پس از مطالعه اظهارنامه و ضامیم مربوطه و تطبیق مندرجات آن با قانون اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی را صادر خواهد نمود و اعلامیه پذیره نویسی توسط موسسین در جراید آگهی و در بانکی که تعهد سهام نزد آن بعمل آمده در معرض دید علاقه مندان قرار می گیرد علاقه مندان به خرید سهام در ظرف مهلتی که اعلام شده به بانک مراجعه و ورقه تعهد سهام را امضا و مبلغی که باید نقدا پرداخت شود پرداخت و رسید دریافت خواهند داشت ورقه تعهد سهم در دو نسخه تنظیم و با قید تاریخ به امضای پذیره نویس یا قائم مقام قانونی وی خواهد رسید نسخه اول در بانک نگهداری و نسخه دوم با قید رسید وجه و مهر و امضای بانک به پذیره نویس تسلیم می شود و در صورتی که ورقه تعهد سهم را شخص دیگر به جای پذیره نویس امضا نماید باید سمت و نشانی و هویت کامل خود را در ورقه قید نماید و مدارک مزبور ضمیمه ورقه تعهد سهم خواهد شد امضای ورقه سهم نشانه قبول اساسنامه شرکت و تصمیمات مجامع عمومی صاحبان سهم خواهد بود پس از انقضای مهلت پذیره نویسی یا تمدید آن موسسین حداکثر در ظرف یکماه به تعهدات پذیره نویسان رسیدگی و پس از احراز تعهد صحیح سرمایه شرکت که اقلا 35% آن پرداخت شده باشد مجمع عمومی موسس را دعوت خواهند نمود.

مجمع عمومی موسس پس از رسیدگی و احراز پذیره نویسی کلیه سهام شرکت و پرداخت مبالغ لازم وارد شور شده و اساسنامه شرکت را تصویب و اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت را انتخاب می نمایند و مدیران و بازرسان باید کتبا قبولی خود را اعلام و در این مرحله شرکت تشکیل شده محسوب می گردد آنگاه اساسنامه مصوبه مجمع عمومی موسس به ضمیمه صورتجلسه مجمع و اعلامیه قبولی مدیران و بازرسان و صورتجلسه هیات مدیره و سایر مدارک مورد نیاز جهت ثبت به اداره ثبت شرکتهای تحویل گردد و چنانچه شرکت تا شش ماه از تاریخ تسلیم اظهارنامه به ثبت نرسد به درخواست هر یک از موسسین با پذیره نویسان اداره ثبت شرکتهای گواهی نامه ای حاکی از عدم ثبت شرکت صادر و به بانکی که تعهد سهام و تادیه وجوه در آن بعمل آمده ارسال می دارد تا موسسین و پذیره نویسان به بانک مراجعه و تعهدنامه و وجوه پرداختی را مسترد دارند و هر گونه هزینه که برای تاسیس شرکت پرداخت شده بعهد موسسین می باشد.

روش افزایش سرمایه در شرکتهای سهامی عام

بر اساس لایحه اصلاحی قانون تجارت و با عنایت به صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده اگر تمام مبلغ افزایش سرمایه جهت متقاضیان و افراد غیر سهامدار شرکت در نظر گرفته شود بایستی از کلیه سهامداران شرکت در همان مجمع سلب حق تقدم گردد و یا چنانچه به استناد ماده 170 ل.ا.ق.ت و با رعایت ماده 169 ل.ا.ق.ت بایستی آگهی افزایش سرمایه و استفاده از حق تقدم در افزایش سرمایه جهت سهامداران انتشار یافته و مفاد ماده 170 ل.ا.ق.ت رعایت گردد لیکن اگر صاحبان سهام شرکت در مهلت و فرجه قانونی از تمام یا قسمتی از حق تقدم خود در افزایش سرمایه استفاده ننموده باشند حسب مورد تمام یا باقیمانده سهام خریداری یا پذیره نشده به متقاضیان جدید و افرادی که مایل به پذیره نویسی در شرکت مربوطه می باشند بایستی با رعایت موارد آتی الذکر سهام خریداری یا پذیره نشده فروخته یا واگذار شود. در شرکتهای سهامی عام باید قبل از عرضه سهام جدید برای افزایش سرمایه مصوب مجمع یا سهام باقیمانده و خریداری و یا پذیره نشده توسط سهامداران قبلی شرکت خواهان پذیره نویسی عمومی برای آن باشد لازم است در ابتدا طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید را که در چارچوب قانون تجارت (ماده 174 ل.ا.ق.ت) تنظیم گردیده به انضمام آخرین ترازنامه و صورتحساب سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع رسیده است و در صورتی که شرکت تا آن زمان ترازوی تصویب ننموده باشد با قید و ذکر این مورد در طرح اعلامیه پذیره نویسی کلیه مدارک مربوطه را به مرجع ثبت شرکتهای تسلیم و رسید دریافت نمایند. اداره ثبت شرکتهای موظف است که طرح اعلامیه پذیره نویسی و ضمایم آن را با عنایت به مفاد مواد لایحه اصلاحی قانون تجارت و اساسنامه شرکت بررسی و در صورت صحت مدارک اجازه پذیره نویسی سهام جدید را جهت پذیره نویسان جدید و افراد مایل به سرمایه گذاری در شرکت صادر نماید. مدارکی که در این مرحله باید تحویل اداره ثبت شرکتهای گردد عبارتند از:

- 1- صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده دال بر تصویب افزایش با رعایت کلیه مفاد اساسنامه و مواد لایحه اصلاحی قانون تجارت
 - 2- آگهی دعوت تشکیل مجمع عمومی فوق العاده (البته در صورت عدم تشکیل جلسه مجمع با حضور کلیه سهامداران)
 - 3- فهرست سهامداران حاضر در مجمع عمومی فوق العاده با رعایت ماده 105 لایحه اصلاحی قانون تجارت
 - 4- آگهی افزایش سرمایه و حق تقدم منتشره در روزنامه کثیرالانتشار شرکت
 - 5- ارائه مدارک لازم در جهت افزایش سرمایه از طریق یکی از طرق یا تجمعی از بندهای ذکر شده در ماده 158 ل.ا.ق.ت
 - 6- صورتجلسه هیات مدیره بعد از انقضای مهلت مقرر قانونی در رعایت ماده 166 ل.ا.ق.ت دال بر عملی شدن قسمتی از افزایش سرمایه که مربوط به سهامداران قبلی شرکت می باشد .
- توجه: (در مورد بند 4 و 6 در صورتی مدارک ذکر شده ضمیمه می گردد که در جلسه مجمع عمومی فوق العاده مربوط به افزایش از کلیه صاحبان سهام شرکت سلب حق تقدم نگردیده باشد)

- 7- فهرست سهامداران پس از افزایش سرمایه همراه با قید تعداد سهام آنان
- 8- آخرین ترازنامه و حساب و سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع عمومی شرکت رسیده باشد .
طرح اعلامیه پذیره نویسی
طرح اعلامیه پذیره نویسی باید شامل موارد زیر بوده و به امضای دارندگان امضای مجاز شرکت برسد:
- 1 - نام و شماره ثبت شرکت
- 2 - موضوع شرکت و نوع فعالیتهای آن
- 3 - نشانی مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت دارای شعبی باشد نشانی شعب آن
- 4 - در صورتی که شرکت برای مدت محدودی تاسیس و تشکیل گردیده باشد تاریخ انقضای مدت آن
- 5 - آخرین مبلغ سرمایه ثبت شده شرکت قبل از این افزایش سرمایه
- 6 - چنانچه شرکت دارای سهام ممتاز میباشد تعداد سهام ممتاز و امتیازات مربوط به آن
- 7 - هویت و مشخصات کامل اعضای هیات مدیره و مدیرعامل وقت شرکت
- 8 - شرایط حضور و حق رای صاحبان سهام طبق اساسنامه در مجامع عمومی شرکت
- 9 - مقررات اساسنامه در مورد نحوه تقسیم سود شرکت و تشکیل اندوخته و تقسیم داراییهای شرکت بعد از تصفیه
- 10 - چنانچه شرکت دارای اوراق قرضه قابل تبدیل به سهام شرکت باشد ذکر مبلغ باز پرداخت نشده این اوراق و تضمینات مربوط به آن
- 11 - چنانچه شرکت دارای اوراق قرضه غیر قابل تبدیل به سهام شرکت باشد ذکر مبلغ بازپرداخت نشده این اوراق و تضمینات مربوط به آن
- 12 - ذکر مبلغ دیون شرکت و همچنین دیون مربوط به اشخاص ثالث که در صورت عدم پرداخت آن توسط افراد مزبور استرداد وجوه آن توسط شرکت تضمین گردیده است .
- 13 - مبلغ افزایش سرمایه مورد نظر و مصوبه مجمع فوق العاده
- 14 - تعداد و نوع سهام جدیدی که قبل از انتشار این طرح توسط صاحبان سهام شرکت با استفاده از حق تقدم منتشره.

تشریفات فروش سهام جدید در شرکت های سهامی عام

شرکت های سهامی عام باید قبل از عرضه کردن سهام جدید برای پذیره نویسی عمومی ابتدا طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید را به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم و رسید دریافت کنند.

آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع عمومی رسیده است باید به ضمیمه طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید به مرجع ثبت شرکت ها تسلیم گردد و در صورتی که شرکت تا آن موقع ترازنامه و حساب سود و زیان تنظیم نکرده باشد این نکته باید در طرح اعلامیه پذیره نویسی قید گردد.

مرجع ثبت شرکتها پس از وصول طرح اعلامیه پذیره نویسی و ضmann آن و تطبیق مندرجات آنها با مقررات قانونی اجازه انتشار اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید را صادر خواهد نمود.

اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های شرکت در آن نشر می گردد حداقل در دو روزنامه کثیرالانتشار دیگر آگهی شود و نیز در بانکی که تھد سهام در نزد آن به عمل می آید در معرض دید علاقه مندان قراردادده شود. در اعلامیه پذیره نویسی باید قید شود که آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که به تصویب مجمع عمومی رسیده است در نزد مرجع ثبت شرکت ها و در مرکز شرکت برای مراجعه علاقه مندان آماده است.

خریداران ظرف مهلتی که در اعلامیه پذیره نویسی سهام جدید معین شده است و نباید از 2 ماه کمتر باشد به بانک مراجعه و ورقه سهام را امضا کرده و مبلغی را که باید پرداخته شود تأدیه و رسید دریافت خواهند کرد.

پذیره نویسی سهام جدید به موجب ورقه تعهد خرید سهم به عمل می آید. ورقه تعهد سهم در دو نسخه تنظیم و با قید تاریخ به امضای پذیره نویسی یا قائم مقام قانونی او رسیده نسخه اول نزد بانک نگهداری و نسخه دوم با قید رسید وجه و مهر و امضای بانک به پذیره نویس تسلیم می شود. در صورتی که ورقه تعهد سهم را شخصی برای دیگری امضا کند هویت و نشانی کامل و سمت امضا کننده قید و مدرک سمت او اخذ و ضمیمه خواهد شد. امضای ورقه تعهد سهم به خودی خود مستلزم قبول اساسنامه شرکت و تصمیمات مجامع عمومی صاحبان سهام می باشد.

پس از گذشتن مهلتی که برای پذیره نویسی معین شده است و در صورت تمدید بعد از انقضای مدت تمدید شده هیئت مدیره حداکثر تا یک ماه به تعهدات پذیره نویسان رسیدگی کرده و تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین و اعلام و مراتب را جهت ثبت آگهی به مرجع ثبت شرکت ها اطلاع خواهد داد. هرگاه پس از رسیدگی به اوراق پذیره نویسی مقدار سهام خریداری شده بیش از میزان افزایش سرمایه باشد هیئت مدیره مکلف است ضمن تعیین تعداد سهام هر خریدار دستور استرداد وجه سهام اضافه خریداری شده را به بانک مربوط بدهد.

هرگاه افزایش سرمایه شرکت تا نه ماه از تاریخ تسلیم طرح اعلامیه پذیره نویسی به مرجع ثبت شرکت ها به ثبت نرسد به درخواست هر یک از پذیره نویسان سهام جدید مرجع ثبت شرکت که طرح اعلامیه پذیره نویسی به آن تسلیم شده است گواهینامه ای حاکی از عدم ثبت افزایش سرمایه شرکت صادر و به بانکی که تعهد سهام و تأدیه وجوه در آن به عمل آمده است ارسال می دارد تا اشخاصی که سهام جدید را پذیره نویسی کرده اند به بانک مراجعه و وجوه پرداختی خود را مسترد دارند. در این صورت هر گونه هزینه ای که برای افزایش سرمایه شرکت پرداخت یا تعهد شده باشد به عهده شرکت قرار می گیرد.

ب) شرکت سهامی خاص

شرکت سهامی خاص شرکتی بازرگانی است که تمام سرمایه آن منحصرًا توسط موسسین تامین گردیده و سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنها است و تعداد سهامداران نباید از سه نفر کمتر باشد. عنوان شرکت سهامی خاص باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن بدون فاصله بانام شرکت بطور روشن و خوانا قید شود.

مدارک تأسیس

- مدارک مورد نیاز جهت ثبت و تأسیس شرکت سهامی خاص عبارتند از:
- دوبرگ اظهارنامه شرکت سهامی خاص و تکمیل آن و امضای ذیل اظهارنامه توسط کلیه سهامداران؛
 - دو جلد اساسنامه شرکت سهامی خاص و امضای ذیل تمام صفحات آن توسط کلیه سهامداران؛
 - دونسخه صورتجلسه مجمع عمومی موسسین که به امضای سهامداران و بازرسین رسیده باشد؛
 - دونسخه صورتجلسه هیات مدیره که به امضای مدیران منتخب مجمع رسیده باشد؛
 - فتوکی برابر اصل شده شناسنامه کلیه سهامداران و بازرسان؛
 - ارائه مجوز در صورت نیاز بنابه اعلام کارشناس اداره ثبت شرکتها؛
 - گواهی بانک دال بر پرداخت حداقل 35% سرمایه شرکت از بانکی که حساب شرکت در شرف تأسیس در آنجا باز شده است. نکته: در صورتیکه مقداری از سرمایه شرکت آورده غیر نقدی باشد (اموال منقول و غیرمنقول) ارائه تقویمنامه کارشناس رسمی دادگستری الزامی است و در صورتی که اموال غیرمنقول جز سرمایه شرکت قرارداده شود ارائه اصل سند مالکیت ضروری است.

فرآیند و مراحل ثبت شرکت‌های سهامی خاص

پس از تکمیل دو برگ اظهارنامه و اساسنامه شرکت جهت پرداخت هزینه تعیین نام به بانک مراجعه و سپس حسابداری اداره ثبت شرکتها با رویت فیش پرداختی نسبت به ممهور نمودن ذیل برگ اظهارنامه اقدام می‌نماید.

چند نام (باتوجه به اینکه: 1- نام خارجی نباشد. 2- سابقه ثبت نداشته باشد. 3- دارای معنا و مفهوم باشد. 4- با فرهنگ انقلاب اسلامی مطابقت داشته باشد) انتخاب، به واحد تعیین نام اداره ثبت شرکتها مراجعه و مسئول مربوط نسبت به تعیین نام اقدام نموده و سپس اخذ موافقت از مسئولین اداره ثبت شرکتها در خصوص نام تعیین شده بعمل آید و سپس این نام باید توسط واحد تعیین نام ثبت دفتر شود.

مدارک (2) برگ اظهارنامه، 2 جلد اساسنامه، 2 نسخه صورتجلسه مجمع عمومی موسسین، 2 نسخه صورتجلسه هیات مدیره، گواهی بانکی دایر بر پرداخت حداقل 35% سرمایه شرکت، فتوکی شناسنامه سهامداران و بازرسین،

مجاز در صورت نیاز) را تحویل قسمت پذیرش مدارک اداره ثبت شرکتها داده و رسید دریافت شود و با عنایت به تاریخ تعیین شده برای اعلام نتیجه در روز موعد برای اخذ نتیجه به باجه اعلام نتیجه اداره ثبت شرکتها مراجعه نمایند.

در صورتی که کارشناس اداره ثبت شرکتها ایرادی در مدارک ابرازی مشاهده ننماید نسبت به تهیه پیش‌نویس آگهی ثبت اقدام و پیش‌نویس مربوطه پس از مسئولین اداره ثبت شرکتها تایپ و در روز مراجعه تحویل متقاضی داده می‌شود. متقاضی بایستی به بانک مراجعه و نسبت به پرداخت حق‌الثبت که در ذیل اظهارنامه مبلغ آن قید شده اقدام نماید. توجه: باید قبل از مراجعه به بانک به نمایندگی روابط عمومی جهت تعیین مبلغ حق‌الدرج آگهی تأسیس در روزنامه انتخاب مجمع عمومی مؤسس و اخذ فیش مراجعه شود و مبلغ حق‌الثبت و حق‌الدرج یکجا به بانک مربوطه پرداخت گردد.

پس از پرداخت مبلغ حق‌الثبت به واحد حسابداری اداره ثبت شرکتها مراجعه و واحد مربوطه پس از رؤیت فیش پرداختی نسبت به ممهور نمودن ذیل اظهارنامه اقدام می‌کند.

مدارک به قسمت ثبت دفاتر ثبت شرکتها تحویل داده شود و مسئول مربوطه پس از ثبت در دفتر و تعیین شماره ثبت شرکت و درج بر روی اظهارنامه اقدام و در ذیل ثبت دفتر از شخص معرفی شده توسط سهامداران (که خود یا از سهامداران بوده یا وکیل رسمی شرکت می‌باشد) با قید ثبت باسند برابر است امضا اخذ می‌نماید و سپس آگهی تأسیس تایپ شده باید به امضای رئیس اداره ثبت شرکتها برسد.

یک نسخه از مدارک ضبط در پرونده شرکت که در بایگانی اداره ثبت شرکتها نگهداری خواهد شد و یک نسخه دیگر از مدارک (اظهارنامه یک برگ، اساسنامه یک جلد، صورتجلسه مجمع عمومی موسسین یک نسخه، صورتجلسه هیات مدیره یک نسخه) ممهور به مهر اداره شده و تحویل متقاضی می‌گردد.

متقاضی مدارک خود و پرونده متشکله را به قسمت دبیرخانه اداره برده و پس از ثبت آگهی در دفتر اندیکاتور نسبت به درج شماره ثبت دفتر و ممهور نمودن آگهی تایپ شده اقدام و نسخه مربوط به اداره را ضبط می‌نماید.

متقاضی پس از تحویل گرفتن مدارک نسخه دوم آگهی تأسیس را به واحد روابط عمومی مستقر در اداره ثبت شرکتها جهت درج در روزنامه کثیرالانتشار شرکت تحویل و نسخه اول آگهی تایپ شده را به دفتر شرکت سهامی روزنامه رسمی جهت درج در روزنامه (پس از پرداخت حق‌الدرج که توسط مسؤل مربوطه تعیین می‌شود) تسلیم می‌نماید.

ویژگی‌ها و مقررات مهم شرکتهای سهامی خاص

برخی از مهم‌ترین مشخصه‌ها و نیز مقررات حاکم بر تأسیس و فعالیت شرکت‌های سهامی خاص را می‌توان به شرح زیر نام برد:

- در شرکت سهامی خاص تعداد سهامداران حداقل 3 نفر می‌باشد؛
- حداقل سرمایه برای ثبت شرکت سهامی خاص یک میلیون ریال است؛

- در این شرکت‌ها حداقل 35% سرمایه باید نقداً در یکی از شعب بانکها تودیع و گواهی مربوطه ارائه و 65% مابقی در تعهد سهامداران باشد؛
- انتخاب بازرس اصلی و علی‌البدل در شرکت سهامی خاص اجباری است؛
- شرکت سهامی خاص به وسیله هیات مدیره‌ای که از بین سهامداران انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره می‌شود؛
- اشخاص حقوقی را می‌توان به مدیریت شرکت سهامی خاص انتخاب نمود. در این صورت شخص حقوقی یک نفر را به نمایندگی دائمی خود جهت انجام وظایف مدیریت معرفی می‌کند؛
- محجورین، ورشکستگان و مرتکبین به جنایت، سرقت، خیانت در امانت، کلاهبرداری، اختلاس و تدلیس که به موجب حکم قطعی دادگاه محکوم شده باشند نمی‌توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند؛
- در صورتی که مدیری در هنگام انتخاب مالک تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه نباشد باید ظرف مدت یکماه تعداد سهام لازم را به عنوان وثیقه تهیه و به صندوق شرکت بسپارد در غیر این صورت، مستعفی محسوب خواهد شد؛
- مدت مدیریت در شرکت سهامی خاص حداکثر دوسال و قابل تمدید است. البته مدت مدیریت در اساسنامه معین می‌شود اما به هر حال این مدت نمی‌تواند از دو سال بیشتر باشد؛
- هیأت مدیره در اولین جلسه خود از بین اعضا یک نفر را به عنوان رئیس و یک نفر را به عنوان نایب رئیس که باید شخص حقیقی باشند انتخاب می‌کند که مدت ریاست رئیس و نایب رئیس نباید از مدت عضویت آنها در هیات مدیره بیشتر باشد. رئیس هیات مدیره علاوه بر دعوت و اداره جلسات موظف است مجامع عمومی صاحبان سهام را در مواردی که هیات مدیره موظف به دعوت است دعوت نماید و هرگاه رئیس هیات مدیره موقتاً نتواند وظایف خود را انجام دهد نایب رئیس به جای وی انجام وظیفه می‌کند؛
- هیات مدیره باید یک نفر شخص حقیقی را به مدیر عاملی شرکت انتخاب و حدود اختیارات، مدت تصدی و حق الزحمه او را تعیین نماید. مدیرعامل در عین حال نمی‌تواند رئیس هیات مدیره باشد مگر با تصویب سه چهارم آرای حاضر در مجمع عمومی. هیات مدیره در هر موقع می‌تواند مدیرعامل را عزل نمایند و انتخاب مدیر عامل باید با ارسال یک نسخه صورتجلسه هیأت مدیره به اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت برسد و در روزنامه رسمی آگهی گردد. در انتخاب روزنامه حتماً کثیرالانتشار بودن روزنامه رعایت شود. در عین حال هیچ کس نمی‌تواند مدیریت عامل بیش از یک شرکت را به عهده داشته باشد؛
- مدیران و مدیرعامل شرکت در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلف از مقررات قانونی یا اساسنامه شرکت یا مصوبات مجمع برحسب مورد منفرداً یا مشترکاً مسئول بوده و دادگاه حدود مسولیت را برای جبران خسارت تعیین می‌نماید؛
- مجمع عمومی عادی صاحبان سهام می‌تواند مقرر دارد با توجه به ساعات حضور اعضای غیر موظف هیات مدیره مبلغی بطور مقطوع بابت حق حضور آنها در جلسات پرداخت شود. همچنین در صورتی که در اساسنامه پیش بینی شده باشد مجمع عمومی می‌تواند تصویب کند که نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت به عنوان پاداش به اعضای هیات مدیره اعطا گردد.

- برای هریک از جلسات هیات مدیره باید صورت جلسه ای تنظیم و به امضای اکثریت مدیران حاضر در جلسه برسد؛

- انتخاب روزنامه کثیرالانتشار در شرکت سهامی خاص برای درج آگهی های دعوت شرکت الزامی است؛

- شرایط احراز حد نصاب در مجامع عمومی در شرکت سهامی خاص ساده و آسان است؛

- مجامع عمومی در شرکت سهامی خاص توسط هیات رئیسه ای مرکب از یک نفر رئیس و دو نفر ناظر و یک نفر منشی که از بین سهامداران انتخاب می شوند اداره می گردد؛

- در شرکت سهامی خاص شرکت در افزایش سرمایه اختیاری است؛

- سرمایه در شرکت سهامی خاص به سهام تقسیم و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست؛

- مدیران در شرکت سهامی خاص الزاما بایستی سهامدار بوده یا تعداد سهام وثیقه مقرر در اساسنامه را تهیه و به صندوق شرکت بسپارند؛

- تقسیم سود به نسبت تعداد سهام بین سهامداران صورت می گیرد؛

- حق رای در شرکت سهامی خاص به نسبت تعداد سهام خواهد بود؛

- تقویم و تعیین ارزش آورده غیر نقدی در شرکت سهامی خاص توسط کارشناس رسمی دادگستری صورت می گیرد؛

- مجمع عمومی عادی هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می کند تا برطبق قانون به وظایف خود عمل کنند. انتخاب مجدد بازرسان بلامانع است. مجمع عمومی عادی در هر موقع می تواند بازرس یا بازرسان را عزل کند بشرط آنکه جانشین آنها را انتخاب نماید. انتخاب اولین بازرسان توسط مجمع عمومی موسس صورت می گیرد؛

- بازرسان شرکت کتبا قبول سمت می نمایند و قبول سمت به خودی خود دلیل براین است که بازرس با علم به تکالیف و مسئولیت های خود عهده دار آن گردیده است. انتخاب بازرس یا بازرسان (همراه با انتخاب مدیران) باید در صورتجلسه ای قید و به امضای کلیه سهامداران برسد. امضای ذیل صورتجلسه توسط بازرس حاکی از قبولی سمت می باشد. مجمع عمومی عادی باید یک یا چند بازرس علی البدل را انتخاب نماید تا در صورت معذوریت یا فوت یا استعفا یا سلب شرایط یا عدم قبول سمت توسط بازرس یا بازرسان اصلی جهت انجام وظایف بازرسی دعوت شوند. اشخاص ذیل را نمی توان به سمت بازرس شرکت انتخاب نمود:

1) محجورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنان صادره شده یا بعثت ارتکاب جنایت یا سرقت یا خیانت در امانت یا کلاهبرداری یا اختلاس یا تدلیس بموجب حکم قطعی محکوم و از حقوق اجتماعی کلا یا بعضا محروم شده باشند

2) مدیران یا مدیرعامل شرکت.

3) اقربای سببی و نسبی مدیران و مدیرعامل شرکت تا درجه سوم از طبقه اول و دوم

4) هرکس که خود یا همسرش از شرکت موظفا حقوق دریافت می دارد.

- بازرسان مکلفند درباره صحت و درستی صورت دارایی و صورت حساب دروه عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه‌ای که مدیران برای تسلیم به مجمع عمومی تهیه می‌کنند و همچنین درباره صحت مطالب و اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجامع عمومی گذاشته‌اند اظهار نظر کنند. بازرسان باید اطمینان حاصل کنند که حقوق صاحبان سهام در حدود قانون و اساسنامه رعایت شده و در صورتی که مدیران اطلاعاتی برخلاف حقیقت در اختیار صاحبان سهام قرار دهند بازرسان مکلفند که مجمع عمومی را آگاه سازند و با توجه به موارد فوق الذکر گزارش جامعی راجع به وضع شرکت به مجمع عمومی عادی تسلیم کنند. این گزارش باید لااقل ده روز قبل از تشکیل مجمع جهت مراجعه صاحبان سهام در مرکز شرکت آماده باشد و در صورتی که بازرسان متعدد باشند هر یک به تنهایی می‌توانند گزارشی را تهیه نمایند؛

- بازرس یا بازرسان باید هرگونه تقصیر یا تخلف مدیران شرکت را به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورت اطلاع از وقوع جرمی در حین بازرسی مراتب را به مرجع قضایی صلاحیتدار اعلام و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند و در صورتی که مجمع بدون دریافت گزارش بازرس یا براساس گزارش اشخاصی که برخلاف ماده 147 ل.ا.ق.ت به‌عنوان بازرس تعیین شده صورت دارایی و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت را تصویب نماید این تصویب اثر قانونی نداشته و از درجه اعتبار ساقط است؛

- در صورتی که مجمع عمومی بازرس تعیین نکرده و یا بازرسان تعیین شده به عللی نتوانند گزارش بدهند یا از دادن گزارش امتناع کنند رئیس دادگاه صلاحیتدار به تقاضای اشخاص ذینفع به تعداد مقرر در اساسنامه شرکت بازرس یا بازرسانی را انتخاب تا وظایف مربوط را تا انتخاب بازرس به وسیله مجمع عمومی انجام دهند و تصمیم رئیس دادگاه غیر قابل شکایت است. بازرس یا بازرسان در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلفاتی که در انجام وظایف خود مرتکب می‌شوند طبق قواعد عمومی مربوط به مسئولیت مدنی مسئول جبران خسارت خواهند بود. بازرس یا بازرسان نمی‌توانند در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت انجام می‌گیرد بطور مستقیم یا غیرمستقیم ذینفع شوند. تعیین حق الزحمه بازرس یا بازرسان با مجمع عمومی عادی خواهد بود.

- چنانچه هیات مدیره مجمع عمومی عادی سالانه را در موعد مقرر دعوت نکند بازرس یا بازرسان شرکت مکلفند راساً اقدام به دعوت مجمع مزبور نمایند. هیات مدیره و همچنین بازرس یا بازرسان شرکت می‌توانند در مواقع مقتضی مجمع عمومی عادی را بطور فوق العاده دعوت نمایند در این صورت دستور جلسه باید در آگهی دعوت قید شود؛

- مجمع عمومی مؤسس نام روزنامه کثیرالانتشار که هرگونه آگهی راجع به شرکت در آن منتشر خواهد شد تعیین می‌نماید. این وظیفه پس از تشکیل شرکت بعهده مجمع عمومی عادی خواهد بود. کلیه دعوت‌های صاحبان سهام برای تشکیل مجامع عمومی باید از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن منتشر می‌گردد به عمل آید؛

- پس از تشکیل و ثبت شرکت سهامی خاص هیات مدیره باید حداکثر ظرف یک هفته از تاریخ ثبت نسبت به تهیه دفاتر قانونی شرکت (روزنامه - کل) و پلمپ دفاتر در اداره ثبت شرکتها اقدام نماید؛

- بر اساس قانون مالیات‌های مستقیم شرکتهای سهامی (از جمله سهامی خاص) موظفند ظرف مدت یک‌ماه از تاریخ ثبت نسبت به پرداخت مبلغ دو در هزار حق تمبر (باتوجه به مبلغ سرمایه) به ادارات دارایی مراجعه نمایند و عدم انجام آن در مهلت مقرر مشمول جریمه خواهد بود.

تشریفات فروش سهام جدید در شرکت های سهامی خاص

به موجب مفاد لایحه اصلاحی، در شرکت‌های سهامی خاص پس از اتخاذ تصمیم راجع به افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جدید باید مراتب از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن منتشر می‌گردد به اطلاع صاحبان سهام برسد در این آگهی باید اطلاعات مربوط به مبلغ افزایش سرمایه و مبلغ اسمی سهام جدید و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش سهم و تعداد سهامی که هر صاحب سهم به نسبت سهام خود حق تقدم در خرید آنها را دارد و مهلت پذیرهنویسی و نحوه پرداخت ذکر شود. در صورتی که برای سهام جدید شرایطی خاصی در نظر گرفته شده باشد چگونگی این شرایط در آگهی قید خواهد شد. برای ثبت افزایش سرمایه شرکت های سهامی خاص فقط تسلیم اظهارنامه به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکت‌ها کافی خواهد بود:

- صورت جلسه مجمع عمومی فوق العاده که افزایش سرمایه را تصویب نموده یا اجازه آن را به هیئت مدیره داده است و در صورت اخیر صورت جلسه هیئت مدیره که افزایش سرمایه را مورد تصویب قرار داده است.

- در یک نسخه از روزنامه‌ای که آگهی در آن نشر گردیده است.

- اظهارنامه مشعر بر فروش کلیه سهام جدید و در صورتی که سهام جدید امتیازاتی داشته باشد باید شرح امتیازات و موجبات آن در اظهارنامه قید شود.

- در صورتی که قسمتی از افزایش سرمایه به صورت غیر نقدی باشد باید تمام قسمت غیر نقد تحویل گردیده و به تصویب مجمع عمومی فوق العاده رسیده باشد.

مجمع عمومی فوق العاده در این مورد با حضور صاحبان سهام شرکت و پذیرهنویسان سهام جدید تشکیل شده و یک نسخه از صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده باید به اظهارنامه مذکور ضمیمه شود. اظهارنامه‌های مذکور باید به امضای کلیه اعضای هیئت مدیره رسیده باشد.

مقررات مشترک بین شرکت‌های سهامی عام و خاص

برخی از مقررات مشترک و عمومی شرکت‌های سهامی عام و خاص را می‌توان به شرح قسمت‌های زیر مورد توجه قرار داد:

اساسنامه

اساسنامه مهمترین رکن شرکت سهامی است. در واقع چهارچوب روابط و تقسیم منافع و زیان و نحوه اداره شرکت را اساسنامه معین می‌کند. اساسنامه تابع نظر موسسین و اکثریت دارندگان سهام است و بخاطر اهمیت آن قانون موارد الزام آوری را در آن شرط نموده است. به عبارت دیگر اساسنامه در تشکیل شرکت‌های سهامی نقش مهم و مؤثری دارد و در واقع عقد شرکت در قالب تنظیم اساسنامه و امضای آن منعقد می‌گردد. اساسنامه شرکت در شرکت‌های سهامی خاص می‌بایست به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد. لیکن در شرکت‌های سهامی عام امضای ورقه سهم بخودی خود مستلزم قبول اساسنامه شرکت است. این عقد پس از تصویب اساسنامه با قبول سمت از ناحیه مدیران و بازرسان شرکت شخصیت حقوقی شرکت را ایجاد و سپس با ثبت آن به مرحله کمال خود می‌رسد لذا اساسنامه در واقع قانون حاکم بر شرکت‌های سهامی است لذا چنانچه با مقررات و قوانین مربوط مغایرت نداشته باشد اختیارات و نحوه تشکیل مجامع عمومی را می‌توان در آن پیش‌بینی نمود. طبق قانون، مجمع عمومی شرکت سهامی از اجتماع صاحبان سهام تشکیل می‌شود. مقررات مربوط به حضور عده لازم برای تشکیل مجمع عمومی و آرای لازم جهت اتخاذ تصمیمات در اساسنامه معین خواهد شد مگر در مواردی که به موجب قانون تکلیف خاص برای آن مقرر شده باشد.

ارگان تصمیم گیرنده

ارگان تصمیم گیرنده مجامع سهامداران هستند که از اجتماع صاحبان سهام تشکیل می‌شود. این مجامع عبارتند از: مجمع عمومی موسس مجمع عمومی عادی و مجمع عمومی فوق العاده.

§ مجمع عمومی مؤسس

• اقدامات مقدماتی موسسین برای تشکیل مجمع

موسسین باید قبل از تشکیل مجمع عمومی موسس اعمال زیر را انجام دهند:

- رسیدگی به تعهدات پذیره نویسان حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از انقضای مهلت پذیره نویسی اعم از اینکه مهلت مذکور تمدید شده یا نشده باشد.

- احراز اینکه کلیه سرمایه شرکت به طور صحیح پذیرهنویسی شده باشد.
- ملاحظه این که حداقل 35 درصد کل سرمایه شرکت بطور نقدی پرداخت گردیده است.
- تعیین و اعلام تعداد سهام هر پذیرهنویس.
- جلب نظر کارشناس درازبایی آورده های غیرنقدی که فقط به موسسین تعلق دارد.
- دعوت مجمع عمومی موسس که چنین دعوتی در روزنامه کثیرالانتشار به عمل می آید که برابر بند 14 از ماده 9 در طرح پذیرهنویسی قبلاً تعیین گردیده است.

• وظایف مجمع عمومی موسس

مجمع عمومی موسسین شرکت باید در ابتدا هیئت رئیسه شامل ریاست مجمع و نظار و منشی جلسه را انتخاب و به گزارش موسسین رسیدگی و در صورت لزوم آن را تصویب نماید. سپس ضمن احراز پذیرهنویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبلغ لازم به تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم به اصلاح آن مبادرت ورزد و بالاخره مجمع مذکور باید اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت را انتخاب و روزنامه کثیرالانتشاری را برای آگهی های بعدی شرکت تعیین نماید.

حد نصاب لازم برای تشکیل مجمع عمومی موسس به ترتیب زیر است:

در دعوت اول باید عده ای از پذیرهنویسان که حداقل نصف سرمایه شرکت را تعهد نموده اند حاضر باشند و در دعوت دوم چنانچه در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع عمومی برای بار دوم دعوت می شود که در این صورت حضور لاقبل صاحبان یک سوم سرمایه شرکت الزامی است. چنانچه در دعوت سوم اکثریت لازم (صاحبان ثلث سرمایه شرکت) در مجمع عمومی حاضر نشدند موسسین باید عدم تشکیل شرکت را اعلام نمایند. در هر یک از مجامع فوق کلیه تصمیمات باید به اکثریت 2/3 رای حاضر در جلسه اتخاذ گردد. قانون برای مجمع عمومی موسس برای هر سهم حق یک رای قائل شده است و بدین ترتیب تعداد آرا برابر با تعداد سهام خواهد بود. پس از آنکه مدیران و بازرسان شرکت کتباً سمت خود را قبول نمودند از این تاریخ شرکت تشکیل شده محسوب می گردد.

§ مقررات مشترک راجع به مجامع عمومی عادی و فوق العاده

• دعوت مجامع

دعوت مجامع از جمله وظایف هیات مدیره بوده و در صورت خودداری هیئت مدیره از دعوت این امر به عهده بازرس یا بازرسان شرکت محول شده است. دعوت مجامع عمومی و فوق العاده از طریق انتشار آگهی در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار به عمل می آید و تاریخ تشکیل جلسه نباید زودتر از 10 روز و دیرتر از 40 روز پس از انتشار دعوتنامه تعیین شود. ضمناً در صورتی که کلیه صاحبان سهام شرکت در مجمع عمومی حضور داشته باشند ارسال دعوتنامه قبلی لازم نیست. از طرف دیگر سهامدارانی که لاقبل یک پنجم سهام شرکت را دارا می باشند حق

دارند دعوت و تشکیل مجمع عمومی را از هیأت مدیره و در صورت امتناع هیئت مدیره از بازرس یا بازرسان خواستار شوند.

• نحوه شرکت در مجمع عمومی

قبل از تشکیل مجمع عمومی عادی یا فوق العاده هر صاحب سهمی که بخواهد در مجمع عمومی یا فوق العاده شرکت کند می بایست ورقه ورود به جلسه مجمع را با ارائه ورقه سهم یا گواهینامه موقت سهام متعلق به خود از شرکت دریافت نماید. همچنین هر سهامدار می تواند برای خود وکیل یا قائم مقام قانونی جهت حضور در کلیه مجامع تعیین نماید.

• نحوه اخذ رای

اخذ رأی در مجامع معمولاً با ورقه انجام می شود ولی در این مورد رأی گیری با قیام و قعود و یا بلند کردن انگشت مجاز می باشد. در کلیه مجامع تصمیمات به اکثریت آرا به ترتیب مقرر اتخاذ می گردد. منظور از اکثریت، اکثریت آرای حاضرین در جلسه می باشد.

• انتخاب هیئت رئیسه

مجمع عمومی عادی یا فوق العاده توسط هیئت رئیسه ای مرکب از یک رئیس و دو ناظر و یک منشی اداره می شود ریاست مجمع از بین صاحبان حاضر در جلسه به اکثریت نسبی انتخاب خواهد شد.

• حق کسب اطلاع سهامداران

قانون تجارت ایران فقط حق کسب اطلاع سهامداران قبل از تشکیل مجمع عمومی را پیش بینی نموده و مقرر می دارد: هر صاحب سهم می تواند از پانزده روز قبل از انعقاد مجمع عمومی در مرکز شرکت به صورت حسابها مراجعه کرده، از ترازنامه و صورتحساب سود و زیان و گزارش عملیات مدیران و گزارش بازرسان رونوشت بگیرد.

§ مجمع عمومی عادی

• حد نصاب برای تشکیل مجمع و اتخاذ تصمیم

در مجمع عمومی عادی حضور دارندگان اقلاً بیش از نصف سهامی که حق رای دارند ضروری می باشد. هرگاه در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد اعضای مجمع برای بار دوم دعوت خواهند شد و با حضور هر عده از صاحبان سهامی که حق رای دارند جلسه رسمیت می یابد و تصمیمات لازم را نسبت به کلیه امور شرکت بجز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس و فوق العاده است اتخاذ خواهد نمود مشروط بر آنکه در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد. تصمیمات در مجمع عمومی عادی همواره با اکثریت نصف به علاوه یک آرای حاضر در جلسه رسمی معتبر می باشد؛ مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

• وظایف مجمع عمومی عادی

این وظایف شامل موارد زیر است:

- استماع گزارش و پیشنهادات هیات مدیره و بازرسان شرکت در مورد وضع مالی و خط‌مشی آینده شرکت و اخذ تصمیم درباره آنها؛
- تصویب ترانزانه سالیانه و صورتحساب سود و زیان؛
- تعیین حق‌الزحمه مدیران و بازرسان و تعیین جانشینان در خاتمه مأموریت آنان؛
- تعیین روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های شرکت در آن درج می‌شود.

• اختیارات مجمع عمومی عادی

- اختیارات مهم مجمع عمومی عادی به شرح زیر است:
- رسیدگی به حساب‌های شرکت و تقسیم سود (با توجه به اینکه تقسیم سود و اندوخته صاحبان سهام فقط پس از تصویب مجمع عمومی جایز خواهد بود و در صورت وجود منافع تقسیم 10% از سود ویژه سالانه بین صاحبان سهام الزامی است)؛
- انتخاب مدیران و بازرسان (مدیران شرکت توسط مجمع عمومی مؤسس و مجمع عمومی عادی انتخاب می‌شوند و مدت مدیریت آنان نباید از دو سال تجاوز نماید. البته مجمع مزبور می‌تواند در تصمیمات بعدی خود اعضای هیأت مدیره را کلاً یا بعضاً عزل نماید. همچنین، نحوه انتخاب مدیران شرکت با اکثریت نسبی پیش‌بینی شده است و تعداد آرای هر رأی دهنده در عدد مدیرانی که باید انتخاب شوند ضرب می‌شود و حق هر رأی دهنده برابر حاصل ضرب مذکور خواهد بود)؛
- تعیین روزنامه کثیرالانتشار شرکت از جمله اختیارات مجمع عمومی عادی سالیانه برای آگهی‌ها و اطلاعیه‌های بعدی سهامداران تا تشکیل مجمع عمومی سالانه بعد می‌باشد.

§ مجمع عمومی فوق العاده

در رابطه با ماهیت مجمع عمومی فوق‌العاده و وظایف و اختیارات آن مواردی به شرح زیر قابل توجه است:

• حد نصاب برای تشکیل مجمع و اتخاذ تصمیم

مجمع عمومی فوق‌العاده با حداقل دارندگان بیش از یک دوم سهامی که حق رای دارند یا نمایندگان آنها در جلسه رسمیت خواهد داشت. اگر این حد نصاب در اولین دعوت حاصل نشود مجمع برای مرتبه دوم دعوت خواهند شد و حد نصاب در این مجمع با حضور بیش از یک سوم سهام صاحبان سهام با حق رای شرکت است مشروط بر آنکه در دعوت دوم نتیجه دعوت اول ذکر شده باشد. تصمیمات مجمع عمومی فوق‌العاده با شرکت دو سوم آرا صاحبان سهام حاضر در جلسه معتبر خواهد بود.

• وظایف و اختیارات مجمع عمومی فوق العاده

وظایف مجمع عبارت است از:

افزایش سرمایه

کاهش سرمایه

انحلال شرکت قبل از موعد و یا تغییر نوع شرکت .

اولا - افزایش سرمایه:

حدود اختیارات مجمع عمومی فوق العاده درمورد افزایش سرمایه: افزایش از نظر حقوقی وقتی صورت می گیرد که سرمایه شرکت تماماً تادیه شده باشد که این افزایش به چهار صورت تحقق می یابد:

افزایش سرمایه از طریق پرداخت مبلغ اسمی سهم به نقد.

به وسیله تبدیل سود تقسیم نشده یا اندوخته یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام به سرمایه شرکت.

به صورت تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت به سهام جدید.

با تبدیل اوراق قرضه به سهام.

مجمع عمومی فوق العاده می تواند به هیئت مدیره اختیار دهد که در ظرف مدت معینی که از 5 سال تجاوز ننماید سرمایه شرکت را تا میزان مبلغ معینی به یکی از طرق قانونی افزایش دهد. این تفویض اختیار به هیئت مدیره به طور استثنا است زیرا افزایش سرمایه در صلاحیت اصلی مجمع عمومی فوق العاده می باشد.

1- افزایش سرمایه از طریق پرداخت مبلغ اسمی سهم به نقد: شرکت سهامی برای ادامه کار و فعالیت تجاری خود از طریق فراهم ساختن سرمایه ضروری مبادرت به انتشار سهام جدید عادی می نماید و چنین اقدامی در صورتی نتیجه بخش خواهد بود که شرکت از اعتبار کافی برخوردار باشد والا اگر شرکت متحمل زیان شد و ذخائر خود را نیز مصرف کرده باشد اصلح است که به عوض سهام عادی جدید مبادرت به صدور سهام ممتاز و یا اوراق قرضه بنماید.

بدیهی است اگر شرکت اطمینان از فروش سهام عادی جدید خود داشته باشد دراین صورت نه امتیازی به سهامداران جدید خود می دهد و نه بار مالی پرداخت بهره اوراق قرضه را در مواعد معین تحمل می نماید.

ارزش اسمی سهام جدید که منتشر می گردد باید مساوی با بهای اسمی سهام قدیم باشد زیرا برابر ماده 32 (ل.ا.ق.ت) مبلغ اسمی سهام و همچنین قطعات سهام در صورت تجزیه باید متساوی باشد. بدین ترتیب ارزش اسمی کلیه سهام شرکت در طول مدت حیات شرکت چه در صورت تجزیه سهام به قطعات باید متساوی باشد.

منظور از اضافه ارزش هر سهم که در ماده 160 (ل.ا.ق.ت) اشاره گردیده مبلغی علاوه بر مبلغ اسمی هر سهم است که شرکت می تواند به مناسبت افزایش از پذیره نویسان مطالبه نماید و علت چنین مطالبه ای هم این است که سهامداران قدیم شرکت متضرر نشوند. شرکت می تواند از عواید حاصله از اضافه ارزش سهام فروخته شده را اندوخته منتقل سازد یا نقداً بین صاحبان سهام سابق تقسیم کند یا در ازای آن سهام جدید به صاحبان سهام سابق بدهد. در رابطه با حق تقدم صاحبان سهام قدیم چنین پیش بینی شده است که در خرید سهام جدید صاحبان سهام شرکت به نسبت سهامی که مالکند حق تقدم دارند و این حق قابل نقل و انتقال است. مهلتی که طی آن سهامداران می توانند حق تقدم مذکور را اعمال کنند کمتر از 60 روز نخواهد بود. این مهلت از روزی که برای پذیره نویسی تعیین می گردد آغاز خواهد شد.

مجمع عمومی فوق العاده می تواند به هنگام تصویب افزایش سرمایه از طریق فروش سهام حق تقدم سهامداران را نسبت به پذیرهنویسی تمام یا قسمتی از سهام جدید از آنان سلب نماید مشروط بر آنکه چنین تصمیمی پس از قرائت گزارش هیأت مدیره و بازررس/ بازرسان شرکت اتخاذ گردد در غیر این صورت، تصمیم مزبور باطل خواهد بود. در صورتی که حق تقدم در پذیرهنویسی سهام جدید از سهامداران سابق سلب شده یا صاحب سهام از حق تقدم خود در ظرف مدت مقرر استفاده ننمایند تمام یا باقیمانده سهام جدید حسب مورد عرضه شده و به متقاضیان فروخته خواهد شد.

گواهینامه حق خرید سهامی که صاحبان سهام حق تقدم در خرید آن را دارند باید شامل نکات زیر باشد:

- نام و شماره ثبت مرکز اصلی شرکت؛
 - مبلغ سرمایه فعلی و نیز مبلغ افزایش سرمایه شرکت؛
 - تعداد و نوع سهامی که دارنده گواهینامه حق خرید آن را دارد با ذکر مبلغ اسمی سهم و حسب مورد مبلغ اضافه ارزش آن؛
 - نام بانک و مشخصات حساب سپرده ای که وجوه لازم باید در آن پرداخته شود؛
 - مهلتی که طی آن دارنده گواهینامه می تواند از حق خرید مندرج در گواهینامه استفاده کند؛
 - گواهینامه مذکور باید لاقبل به امضای دو نفر که به موجب مقررات اساسنامه تعیین می شود برسد.
- شرکت سهامی عام باید قبل عرضه سهام جدید جهت پذیرهنویسی مردم ابتدا طرح اعلامیه پذیرهنویسی سهام جدید برای افزایش سرمایه را به مرجع ثبت شرکتها تسلیم و رسید دریافت نماید که اعلامیه مزبور الزاماً باید به امضای مجاز شرکت رسیده باشد. سپس مراجع ثبت شرکتها پس از بررسی طرح اعلامیه مزبور و ضامم مربوط اجازه انتشار آن را صادر می نماید و شرکت اعلامیه پذیرهنویسی سهام افزایش سرمایه را باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشار که آگهی های شرکت در آن منتشر می گردد لاقبل در دو روزنامه کثیرالانتشار دیگر آگهی نماید و نیز در آگهی مزبور باید در تاریخ شروع پذیرهنویسی سهام افزایش سرمایه و تاریخ خاتمه آن که مجموعاً نباید کمتر از 2 ماه باشد قید شود.

اگر قسمتی از افزایش سرمایه به صورت غیرنقدی تادیه شود باید در ابتدا آورده های غیرنقدی طبق نظر کتبی کارشناس رسمی دادگستری ارزیابی گردد و گزارش مربوط به ارزیابی آورده های غیرنقدی در اختیار مجمع عمومی فوق العاده قرار گیرد. اگر آورده های غیرنقدی یا مزایایی که مطالبه شده مورد تصویب مجمع عمومی فوق العاده قرار نگیرد دومین جلسه مجمع که حد نصاب آن حضور بیش از نصف پذیرهنویسان هر مقدار سهام جدید و صاحبان سهام شرکت می باشد به فاصله مدتی که از یک ماه تجاوز ننماید تشکیل می شود و در فاصله دو جلسه مذکور صاحبان آورده های غیرنقدی که آورده آنها مورد تصویب واقع نشده می توانند تعهد غیر نقدی خود را به تعهد نقدی تبدیل و مبلغ معادل آن را پرداخت کنند. همچنین کسانی که مزایای مورد مطالبه آنان از طرف مجمع عمومی فوق العاده پذیرفته نشده است در صورت تمایل می توانند از مزایای مزبور انصراف داده و در شرکت باقی بمانند.

در شرکت سهامی خاص قانونگذار تشریفات کمتری برای افزایش سرمایه از طریق صدور سهام قائل شده است. به منظور ثبت افزایش سرمایه شرکت مزبور فقط تسلیم اظهارنامه به ضمیمه مدارک مندرج در ماده 183 لایحه اصلاحی کافی خواهد بود.

برای افزایش سرمایه در شرکت سهامی خاص از طریق فروش سهام جدید مجمع عمومی فوق العاده باید بنا به پیشنهاد هیات مدیره و پس از قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در این مورد مراتب را تصویب نماید. در صورتی که سلب حق تقدم در پذیره نویسی سهام جدید از بعضی از سهامداران به نفع بعضی دیگر انجام پذیرد صاحبان سهامی که سهام جدید برای تخصیص به آنان در نظر گرفته شده است حق شرکت در اخذ رای درباره سلب حق تقدم مورد بحث ندارند و در حدنصاب رسمیت جلسه و اکثریت برای اتخاذ تصمیم نیز آرای آنان به حساب نخواهد آمد و همچنین مهلتی که طی آن صاحبان سهام می توانند حق تقدم خود را در خرید سهام جدید به مناسبت افزایش سرمایه شرکت اعمال کنند حداقل 60 روز خواهد بود و این مهلت از روزی که برای پذیره نویسی تعیین می گردد شروع می شود.

شرکت سهامی خاص نمی تواند در اساسنامه خود اختیار افزایش سرمایه را برای هیات مدیره تفویض نماید و ضمناً مادامی که سرمایه شرکت کلاً تادیه نشده باشد افزایش سرمایه مجاز نخواهد بود.

2- افزایش سرمایه به وسیله تبدیل سود تقسیم نشده یا اندوخته یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام به سرمایه شرکت. سود قابل تقسیم عبارت است از سود خالص در هر سال مالی منهای زیانهای سالهای مالی قبل و اندوختههای اختیاری، مالیاتی و قانونی، به علاوه سود قابل تقسیم سالهای قبل که تقسیم نشده منهای پاداش اعضای موظف هیات مدیره. اگر شرکت بخواهد سود تقسیم نشده یا اندوخته و یا عواید حاصله از اضافه ارزش سهام را تبدیل به سرمایه نماید، در چنین حالتی شرکت با استفاده از منابع مالی مربوط از یک نوع خودکفائی برخوردار می باشد و چون سهامداران شرکت هیچگونه مبلغ جدیدی از بابت افزایش سرمایه مذکور نمی پردازند لذا توزیع اوراق تعهد سهام بین صاحبان سهام از طرف شرکت برای پذیره نویسی و انتشار اعلامیه و آگهی مربوط به پذیره نویسی الزامی نخواهد بود.

انتقال اندوخته قانونی به سرمایه ممنوع شده است و این امر شاید به منظور تضمین بیشتر مطالبات اشخاص ثالث از شرکت بوده است ولی عملاً اگر اندوخته های قانونی به سرمایه منتقل شود موجب افزایش سرمایه شرکت خواهد بود و چنین اقدامی به نفع طلبکاران شرکت می باشد نه به ضرر آنان گر چه ممکن است اندوخته مذکور با صدور سهام جدید مجانی بین سهامداران تقسیم گردد. در صورتی که کلیه صاحبان سهام با افزایش مبلغ اسمی سهام شرکت موافق باشند، در این صورت سهام سابق شرکت باطل و به عوض آنها سهام جدید با مبلغ اسمی بیشتر تعیین شده از طرف شرکت صادر می گردد. در موردی که افزایش سرمایه از طریق بالا بردن مبلغ اسمی سهام موجود صورت گیرد کلیه افزایش باید نقداً پرداخت شود. افزایش سرمایه شرکت موجب بالا رفتن اعتبار آن در مقابل اشخاص طرف قرارداد با شرکت بالاخص با بانکها و موسسات مالی معتبر می گردد.

در صورتی که شرکت ذخائر قابل تقسیم و یا اضافه ارزش سهام فروخته شده را بدو بین صاحبان سهام تقسیم و سپس مبادرت به صدور سهام جدید با پرداخت مبلغ اسمی بنماید کاری بیهوده و عبث خواهد بود زیرا حتی در

صورتی که سهامداران شرکت پس از دریافت سود متعلقه به خود مجدداً آنها را صرف خرید سهام جدید شرکت بنمایند شرکت ناچار خواهد بود برای پذیره نویسی سهام جدید تشریفات قانونی که مستلزم هزینه و اتلاف وقت است انجام دهد.

مجمع عمومی فوق العاده می‌تواند رأساً مبادرت به افزایش سرمایه نماید یا این کار را به هیئت مدیره محول کند. در هر حال، هیأت مدیره مکلف است در هر نوبت پس از عملی ساختن افزایش حداکثر مدت یک ماه مراتب را ضمن اصلاح اساسنامه در قسمت راجع به میزان سرمایه ثبت شده شرکت جهت ثبت به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام کند تا پس از انجام تشریفات ثبت، نتیجه جهت اطلاع عموم آگهی شود.

3- تبدیل مطالبات نقدی حال شده اشخاص از شرکت به سهام جدید. مجمع عمومی فوق العاده اختیار دارد از طریق تبدیل مطالبات نقدی حال شده طلبکاران شرکت به سهام جدید سرمایه شرکت را افزایش دهد و این در صورتی است که شرکت در فروخته شدن سهام جدید خود تردید داشته باشد زیرا طلبکاران شرکت حاضر نمی‌شوند بدون کسب امتیازاتی از قبیل سلب حق تقدم خرید سهام جدید از بعضی و یا کل سهامداران شرکت به تبدیل مطالبات حال شده خود به سهام مذکور مبادرت نمایند مگر اینکه شرکت از نظر مالی وضع موفقیت آمیزی داشته باشد. برای تبدیل مطالبات نقدی حال نشده اشخاص به سهام جدید علاوه بر اتخاذ تصمیم مجمع مزبور تمایل طلبکاران در تبدیل مطالبات حال شده آنان به سهام جدید الزامی می‌باشد. همچنین، کلیه افزایش سرمایه از طریق مذکور باید نقداً پرداخت شود و به هنگام پذیره نویسی تمام سهام جدید بر حسب مورد کلاً پرداخت یا تهاتر شود. در حالتی که مجمع عمومی فوق العاده که تبدیل مطالبات حال شده اشخاص را به سهام جدید برای افزایش سرمایه تصویب نموده و طلبکار نیز به این امر رضایت داده است تصور نمی‌شود که به حقوق اشخاص ثالث لطمه وارد شده باشد مگر اینکه این شرکت به نفع اشخاص اخیر توقیف شود.

4- تبدیل اوراق به سهام. برای افزایش سرمایه با صدور سهام جدید که با اوراق قرضه قابل تبدیل یا تعویض باشد تشریفات خاصی به شرح زیر پیش‌بینی شده است:

در صورت قابل تبدیل بودن اوراق قرضه به سهام شرکت مجمع عمومی فوق العاده بنا به پیشنهاد هیأت مدیره و گزارش خاص بازرسان اجازه انتشار اوراق قرضه را می‌دهد و ضمن تعیین شرایط و مهلتی به هیأت مدیره اجازه می‌دهد تا سرمایه شرکت را افزایش دهد و هیأت مدیره نیز در پایان مهلت تعیین شده معادل مبلغ باز پرداخت نشده اوراق قرضه ای که برای تبدیل به سهام شرکت عرضه شده است سرمایه شرکت را افزایش داده و پس از انجام تشریفات ثبت افزایش مزبور در مرجع ثبت شرکتها سهام جدید انتشار و به صاحبان اوراق مذکور معادل مبلغ باز پرداخت نشده اوراق به شرکت تسلیم نموده اند تحویل می‌دهد .

در تبدیل اوراق قرضه به سهام شرکت حق تقدم سهامداران شرکت در خرید سهام قابل تبدیل مزبور خود به خود متفی می‌باشد .

در صورت قابل تعویض بودن اوراق قرضه با سهام شرکت مجمع عمومی فوق العاده بنا به پیشنهاد هیأت مدیره و گزارش مخصوص بازرسان شرکت مقارن اجازه انتشار اوراق قرضه افزایش سرمایه شرکت را لااقل برابر بامبلغ اسمی اوراق مزبور تصویب می‌کند این قبیل افزایش سرمایه باید قبل از انتشار اوراق قرضه به وسیله یک یا چند

بانک و یا موسسه مالی معتبر پذیره نویسی شود و قرار داد مربوط به اینگونه عمومی فوق العاده سهامداران برسد والا فاقد هر گونه اعتبار خواهد بود .

اوراق قرضه قابل تعویض با سهام شرکت الزاما باید با نام باشد و شرکت مکلف است اوراق مذکور را به صاحبان مربوط انتقال داده در دفتر ثبت سهام شرکت به ثبت برساند.

کاهش سرمایه: کاهش سرمایه شرکت بر خلاف استهلاک آن موجب تغییر مبلغ اسمی سرمایه شده در نتیجه و ثبته طلبکاران شرکت تقلیل پیدا می کند. کاهش سرمایه شرکت معمولا بنا به دلایل و طرق مشروحه زیر به عمل می آید:

1- کاهش سرمایه به علت زیانهای وارده به شرکت. در چنین صورتی باید سرمایه شرکت ارزیابی شده و بر مبنای واقعیت موجود تقلیل داده شود. کاهش سرمایه هنگامی اجباری محسوب می شود که زیانهای وارده شرکت حداقل برابر نصف سرمایه شرکت باشد. کاهش اجباری سرمایه به شرح زیر به عمل می آید:

تقلیل تعداد سهام شرکت: مثلا تعویض دو سهم قدیم در مقابل یک سهم جدید که این کار به ضرر سهامدارانی است که لااقل یک سهم داشته یا تعداد سهام آنان منفرد باشد و برای این قبیل سهامداران هم نمی توان سهام انتفاعی قائل شد زیرا اعطای سهامی انتفاعی غالبا موجبات نارضایتی سهامداران شرکت و اشخاص ثالث را فراهم می سازد. برای تعیین و تکلیف این صاحبان سهام منفرد می توان در صورت تقلیل اجباری سرمایه از طریق تقلیل تعداد سهام در مواردی که بعضی از سهامداران فقط یک سهم و یا سهام منفرد غیر قابل تبدیل به سهام جدید داشته باشند . باطل شده محسوب و سهامدار حقی از این بابت نخواهد داشت و یا اینکه چنین سهامدارانی را به خرید سهام جدید شرکت ملزم نمود .

تقلیل قیمت اسمی سهام: در این حالت ارزش اسمی سهام شرکت تقلیل پیدا می کند به طوری که سهام قدیم کلا باطل شده و سهم جدید با ارزش اسمی کمتر بین سهامداران شرکت به نسبت سهام آنان توزیع می گردد.

2- کاهش سرمایه به علت زیاد بودن دارائی شرکت. هنگامی که میزان سرمایه شرکت با فعالیت آن تناسبی نداشته و از نظر تجاری قابل توجه نباشد در این صورت می توان از طریق توزیع قسمتی از سرمایه شرکت بین سهامداران آن سرمایه شرکت را کاهش داد و این کاهش که به طور اختیاری است کمتر در شرکتها عملی می شود. در صورتی که بر اثر کاهش سرمایه به تساوی حقوق صاحبان سهام لطمه وارد نشود یا سرمایه شرکت از حداقل مقرر در قانون کمتر نشود مجمع عمومی فوق العاده بنا به پیشنهاد هیات مدیره و گزارش بازرس یا بازرسان اتخاذ تصمیم می نماید. هیات مدیره قبل از اقدام به کاهش اختیاری سرمایه مکلف است تصمیم مجمع عمومی فوق العاده را در باره کاهش مزبور حداکثر ظرف مدت یک ماه در روزنامه کثیرالانتشار آگهی نماید تا از این طریق از اشخاص ثالث حمایت به عمل آورده باشد.

3- خرید سهام شرکت توسط همان شرکت ممنوع می باشد زیرا شرکت ممکن است سهامی بعضی از سهامداران را خریداری و باطل نماید و اشخاص اخیر از وضع بهتری نسبت به سایر صاحبان سهام برخوردار شوند و علت دیگر ممنوعیت این کار آن است که اصل تساوی حقوق سهامدار در شرکت با چنین اقدامی رعایت نشده و اشخاص ثالث نیز که با شرکت طرف قرارداد می باشند با کاهش مخفی سرمایه مواجه خواهند شد.

تغییرات در اساسنامه: در صورتی که تغییرات در اساسنامه به اصل تساوی حقوق سهامداران در شرکت خلی وارد نکند مجمع عمومی فوق العاده اختیار کامل دارد که در اساسنامه شرکت با اکثریت دو سوم آرا حاضر در جلسه رسمی تغییراتی بدهد. یکی از استثنائات اصل مذکور غیر قابل تغییر بودن تابعیت شرکت می باشد که چون اعطای تابعیت یا سلب آن علی الاصول از جمله اختیارات دولت می باشد لیکن اگر شرکتی مرکز اصلی خود را به کشور دیگری انتقال دهد در این صورت قهراً شرکت تابعیت آن کشور را کسب می نماید. امروزه دولتها در نقل و انتقال بین المللی مرکز اصلی شرکتها نرزش به خرج داده و با انعقاد قرارداد با کشورهای دیگر به شرکتها اجازه می دهند که تحت شرایطی تابعیت کشور خارجی را با حفظ تابعیت کشور اصلی کسب نمایند. هیچ مجمعی نمی تواند تابعیت شرکت را تغییر دهد. بدیهی است چنانچه بر خلاف این ماده اتخاذ تصمیم بنماید ضمانت اجرایی آن بطلان تصمیم متخذه خواهد بود. استثناء دیگر منع افزایش تعهدات صاحبان سهام می باشد که مجمع عمومی فوق العاده حق ندارد با اکثریت مقرر تعهدات سهامداران را افزایش دهد.

انحلال شرکت قبل از موعد و یا تغییر نوع شرکت: وقتی که شرکت موضوعی را که برای آن تشکیل شده انجام داده یا انجام آن غیر ممکن شده و یا مدت شرکت منقضی شده باشد در صورت ورشکستگی شرکت در هر موقع به تصمیم مجمع عمومی فوق العاده و بالاخره در زمان انحلال به حکم قطعی دادگاه شرکت سهامی منحل می گردد.

تغییر نوع شرکت در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده می باشد که به شرح زیر به عمل می آید:

- تبدیل شرکت سهامی خاص به سهامی عام: شرکت سهامی خاص با رعایت شرایط ذیل می تواند به شرکت سهامی عام تبدیل شود: موضوع شرکت به تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت سهامی خاص رسیده باشد سرمایه آن نباید از 5/000/000 ریال کمتر باشد در غیر اینصورت افزایش سرمایه الزامی است؛ از تاریخ تاسیس و ثبت شرکت دو سال گذشته و دو ترازنامه سال مالی آن به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام رسیده باشد؛ اساسنامه شرکت سهامی خاص با رعایت مقررات لایحه اصلاح قمستی از قانون تجارت در مورد شرکت سهامی اصلاح و یا مجدداً تنظیم گردد؛ شرکت سهامی خاص باید ظرف مدت یک ماه از تاریخی که مجمع عمومی فوق العاده سهامداران تبدیل شرکت را به سهامی عام تصویب نموده است صورتجلسه مجمع مزبور را به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکتها تسلیم نماید:

- اساسنامه ای که برای شرکت سهامی عام تنظیم شده و به تصویب مجمع عمومی فوق العاده رسیده است؛

- ترازنامه و صورت حساب سود و زیان شرکت؛

- صورت دارایی شرکت؛

- اعلامیه تبدیل شرکت که به امضا صاحبان امضا مجاز شرکت رسیده باشد و حاوی نام و شماره ثبت شرکت موضوع شرکت مرکز اصلی شرکت تاریخ انقضای مدت آن سرمایه شرکت تعداد امتیازات سهام ممتاز در صورت انتشار هویت کالم رئیس و اعضای هیات مدیره و مدیر عامل شرکت شرایط حضور و حق رای صاحبان سهام در مجامع عمومی مقررات اساسنامه مبلغ دیون شرکت ذکر نام روزنامه کثیر الانتشار باشد.

اداره ثبت شرکتها پس از دریافت مدارک فوق و تطبیق مندرجات آنها با قانون تجارت تبدیل شرکت سهامی خاص را به شرکت سهامی عام ثبت و مراتب را به هزینه شرکت آگهی می نماید.

تبدیل شرکت سهامی به انواع شرکتهای دیگر:

هرگاه سرمایه شرکت سهامی عام از 5/000/000 ریال و سرمایه شرکت سهامی خاص از 1/000/000 ریال کمتر شود باید ظرف یکسال نسبت به افزایش سرمایه تا میزان حداقل مقرر اقدام نموده و یا شرکت را به نوع دیگری از انواع شرکتهای تجارتی تغییر دهند در غیر این صورت هر ذینفع می تواند از دادگاه ذیصلاح انحلال شرکت را درخواست نماید.

افزایش سرمایه از طریق بالا بردن مبلغ اسمی سهام

در این طریق شرکت سهامی اقدام به بالا بردن بهای اسمی سهام خود می نماید به طور مثال شرکتی دارای پانصد سهم هزار ریالی است و می خواهد سرمایه اش را دو برابر کند. مجمع عمومی این طریق را مورد تصویب قرار می دهد و مقرر می کند که از این پس هر سهم 2000 ریال ارزش خواهد داشت و از صاحبان سرمایه می خواهد که به نسبت سهامی خود مبلغ اضافی را پرداخت کنند. افزایش سرمایه در شرکت های سهامی خاص به روش مذکور مشکل چندانی ایجاد نمی کند ولی در شرکت های سهامی عام باید که مبلغ اسمی هر سهم پس از افزایش سرمایه از ده هزار ریال بیشتر نشود. افزایش سرمایه از طریق بالا بردن مبلغ اسمی سهام موجود در صورتی که برای صاحبان سهام ایجاد تعهد کند ممکن نخواهد بود مگر آنکه کلیه صاحبان سهام با آن موافق باشند. در مواردی که افزایش سرمایه از طریق بالا بردن مبلغ اسمی سهام موجود صورت می گیرد کلیه افزایش سرمایه باید نقداً پرداخت شود و نیز سهام جدیدی که در قبال افزایش سرمایه صادر می شود باید هنگام پذیره نویسی بر حسب مورد کلاً پرداخته یا تهاتر شود.

افزایش سرمایه

تصمیم مربوط به افزایش سرمایه در صلاحیت انحصاری مجمع عمومی فوق العاده می باشد. اساسنامه شرکت نمی تواند متضمن اختیار افزایش سرمایه برای هیئت مدیره باشد.

برای افزایش سرمایه شرکت رعایت 3 شرط ضروریست:

-تصویب مجمع عمومی فوق العاده؛

-تادیه تمام سرمایه قبلی شرکت؛

-تادیه مبلغی افزایش سرمایه.

مجمع عمومی فوق العاده به پیشنهاد هیئت مدیره پس از قرائت گزارش بازرسان شرکت درمورد افزایش سرمایه شرکت اتخاذ تصمیم می کند. مجمع مزبور ضمن اتخاذ تصمیم نسبت به افزایش سرمایه شرایط مربوط به فروش سهام جدید و تادیه قیمت آن را تعیین یا اختیار آن را به هیئت مدیره مدیره واگذار خواهد کرد. هیئت مدیره در هر حال مکلف است در هر نوبت پس از عملی ساختن افزایش سرمایه حداکثر ظرف 1 ماه مراتب را ضمن اصلاح اساسنامه در قسمت مربوط به مقدار سرمایه ثبت شده شرکت به مرجع ثبت شرکت ها اعلام کند تا پس از ثبت جهت اطلاع عموم آگهی شود.

در شرکت‌های سهامی عام و خاص، چنانچه مجمع در رعایت ماده 167 لایحه اصلاحی قانون تجارت تصویب نماید که تمام یا قسمتی از حق تقدم صاحبان سهام به نسبت تمام یا بخشی از پذیره نویسی سهام جدید مربوط به افزایش سرمایه مصوبه همان مجمع را سلب نماید می بایستی این ماده و تبصره مربوط به آن کاملاً رعایت گردد هیات مدیره در گزارش خود در رعایت این ماده و تبصره آن بایستی غیر از توجیه لزوم افزایش سرمایه علل و موارد سلب حق تقدم از بعضی یا کلیه سهامداران را ذکر و اسامی افراد جدید یا سهامدارانی را که اینگونه سهام بنفع آن سلب حق تقدم گردیده معرفی و تعداد و قیمت سهام و عواملی را که در تعیین قیمت مدنظر واقع گردیده اعلام نماید و ضمناً بازررس یا بازرسان شرکت می بایستی گزارش هیات مدیره و علل ذکر شده جهت سلب حق تقدم سهامداران را کاملاً تایید نمایند. چنانچه سلب حق تقدم از بعضی از سهامداران بنفع تعدادی دیگر از سهامداران باشد براساس ماده 168 ل.ا.ق.ت. سهامدارانی که اینگونه سهام جهت آنان منظور شده نمی توانند در اخذ رای جهت اعلام نظریه مجمع در مورد سلب حق تقدم سایر سهامدارانی بنفع آنان شرکت نمایند در احتساب حد نصاب رسمیت جلسه و دارا بودن اکثریت قانونی جهت معتبر بودن تصمیمات مجمع سهام این سهامداران ملحوظ نظر و محسوب نمی گردد.

مادامی که سرمایه قبلی و تعهدی شرکت کلاً پرداخت نشده و تادیه نشده باشد افزایش سرمایه جدید مجاز نمی باشد. اظهارنامه‌های افزایش سرمایه می بایستی توسط کلیه اعضای هیات مدیره امضا شود. اساسنامه شرکت نمی‌تواند متضمن اختیار افزایش سرمایه در شرکت برای هیات مدیره باشد و هیات مدیره راساً مجاز به افزایش سرمایه نبوده و فقط مجری مصوبات عمومی برای عملی نمودن افزایش سرمایه می‌باشد.

افزایش سرمایه از طریق بالا بردن مبلغ اسمی سهام موجود در صورتی که برای صاحبان سهام ایجاد تعهد کند ممکن نمی‌باشد مگر آنکه کلیه صاحبان سهام با آن موافق باشند. هیچ مجمعی و با هیچ اکثریتی نمی تواند برتعهدات صاحبان سهام بیفزاید.

شرکت‌های سهامی خاص نمی‌توانند سهام خود را برای پذیره نویسی یا فروش در سازمان بورس و اوراق بهادار یا بانکها به عموم عرضه نمایند و یا به انتشار آگهی و اطلاعیه و یا هر نوع اقدام تبلیغاتی دیگر برای فروش سهام به غیر سهامداران مبادرت نمایند مگر اینکه از مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی عام که در قانون تجارت ذکر گردیده تبعیت و پیروی نمایند. مجمع عمومی فوق العاده می تواند به هیات مدیره اجازه دهد که ظرف مدت معینی که می بایستی از 5 سال تجاوز ننماید سرمایه شرکت را به یکی از طرق ذکر شده در قانون و تا سقف مبلغ مشخص شده افزایش دهد.

کاهش سرمایه

کاهش سرمایه هم در فرضی که شرکت به سبب زیان در شرایط نامطلوبی قرار دارد مفیداست و هم در فرضی که شرکت سود ده است. هرگاه شرکت به سبب زیان قسمتی از سرمایه اشته را از دست بدهد تا این ضرر جبران نشود

تقسیم سود میان شرکا انکان پذیر نخواهد بود. البته قبل از تقسیم سود باید مبلغی نیز به عنوان اندوخته الزاماً کنار گذاشته شود. با کاهش سرمایه به حد دارایی واقعی آن شرکا می توانند در صورت سوددهی شرکت سود حاصل را بین خود تقسیم کنند چه لازم نیست مانند فرض ذکر شده منتظر جبران کمبود سرمایه ناشی از زیان بمانند. هرگاه شرکت از لحاظ مالی در وضعیت مطلوبی باشد کاهش سرمایه کمتر مورد پیدا می کند ولی اگر هم سرمایه اش کاهش یابد بی فایده نخواهد بود. در واقع ممکن است دارایی شرکت کافی باشد در حالی که هنوز قسمتی از مبلغ اسمی پرداخت نشده سهام موجب می شود بدهی شرکا به شرکت از میان برود .

کاهش سرمایه بر دو نوع می باشد :

ü اجباری: شرکتهای سهامی در پاره ای موارد به موجب قانون مکلف به کاهش سرمایه خود می باشند از جمله موارد آن ماده 141 لایحه اصلاحی می باشد که به موجب آن اگر بر اثر زیان های وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از میان برود هیئت مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقا شرکت مورد و رای واقع شود. هرگاه مجمع مزبور رای به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه و با رعایت اینکه سرمایه شرکت از حداقل قانونی کمتر نشود سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهد.

ü اختیاری: علاوه بر کاهش سرمایه به صورت اجباری شرکت های سهامی می توانند هر وقت که مایل باشند با رعایت تشریفات قانونی نسبت به کاهش سرمایه اقدام نمایند.

در رابطه با طرق کاهش سرمایه، دو طریق برای کاهش سرمایه پیش بینی گردیده است:

- از طریق کاهش تعداد سهام شرکت:

در این روش شرکت سهامی بدون اینکه از مبلغ اسمی سهام بکاهد اقدام به کاهش تعداد سهام موجود شرکت می نماید . بطور مثال شرکت با صدور سهام جدید مقرر می دارد که هر دو سهم سابق با یک سهم جدید تعویض گردد. سهامداران در این صورت با مراجعه به شرکت به نسبت تعیین شده سهام جدید دریافت می دارند که البته مبلغ اسمی سهام جدید با سهام قدیم تفاوت ندارد. در این روش مشکل سهم منفرد باقی می ماند.

- از طریق کاهش مبلغ اسمی سهام شرکت:

در این روش اسمی سهام شرکت کاهش پیدا می کند و سهام قدیم شرکت کلاً باطل می گردد و سهام جدید که از ارزش اسمی کمتر برخوردار هستند بین سهامداران شرکت با توجه به تعداد سهام آنها توزیع می گردد.

ارگان اداره کننده

شرکتهای سهامی عام و خاص به وسیله هیئت مدیره ای که از بین سهامداران انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می باشند اداره می شود عده اعضای هیئت مدیره در شرکت سهامی عام حداقل 5 نفر و در شرکت سهامی خاص نباید از 3 نفر کمتر باشد.

• انتخاب و عزل مدیران

به هنگام تاسیس شرکت مجمع عمومی موسس اولین مدیران شرکت را انتخاب می نماید و مدت مدیریت آنان که در هر حال نباید از دو سال تجاوز کند در اساسنامه تعیین می شود در طول حیات شرکت هیئت مدیره از میان سهامداران شرکت و توسط مجمع عمومی عادی با اکثریت نسبی انتخاب می شود و مجمع مزبور می تواند در تصمیمات بعدی خود هیئت مدیره را کلاً و یا بعضاً عزل کند برای انتخاب مدیران تعداد آرای هر رای دهنده در عدد مدیرانی که باید انتخاب شوند ضرب می شود و بدین ترتیب هر سهامدار رای دهنده می تواند یک یا چند نفری را که مایل باشد انتخاب نماید. ضمناً صورت جلسه مجمع عمومی در مورد انتخاب مدیران باید جهت ثبت به مرجع ثبت شرکتها ارسال گردد.

اشخاص ذیل نمی توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند: افراد محجور افراد ورشکسته (تاجر ورشکسته) محکومین جزائی (کسانی که به علت ارتکاب جنایت یا یکی از جنحه ها به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلاً یا بعضاً محروم شده باشند) و نیز کسانی که در امور دولتی و دفاتر اسناد رسمی دارای مشاغل هستند. افرادی که مدیریت عاملی یک شرکت را دارا باشند نیز نمی توانند به عنوان مدیر عامل شرکت انتخاب شوند.

اعضای هیئت مدیره ممکن است از اشخاص حقیقی یا حقوقی باشد. شخص حقوقی باید یک نفر را به نمایندگی خود جهت انجام وظایف مدیریت به شرکت معرفی نماید. مسئولیت مدنی و جزائی نماینده شخص حقوقی و مدیره همانند مسئولیت مدیران طبیعی می باشد ولی از جهت مسئولیت مدنی با شخص حقوقی که او را به نمایندگی تعیین و معرفی نموده است مسئولیت تضامنی خواهد داشت.

مدیران شرکت نمی توانند از بابت عزل خود از مدیریت شرکت تقاضای ضرر و زیان بنمایند مگر اینکه عزل آنان در نتیجه سوء استفاده از حق صورت گرفته باشد.

برای استعفای مدیران منع قانونی وجود ندارد. اما اگر مدیری با قصد اضرار به شرکت یا بی موقع استعفا دهد ممکن است مرتکب تقصیر جرمی یا تقصیر عمدی شده و به جبران ضرر و زیان وارده به شرکت محکوم شود.

مدیران باید از بین سهامداران انتخاب شوند و دارای تعداد سهامی باشند که در اساسنامه شرکت مقرر شده است. این تعداد سهام نباید از تعداد سهامی که به موجب اساسنامه جهت دادن رای در مجامع عمومی لازم است کمتر باشد و نیز برای جبران خسارات احتمالی از سوی مدیران باید تعدادی سهام با نام و غیر قابل انتقال به عنوان وثیقه به صندوق شرکت بسپارد تعداد سهام مورد وثیقه برای هر یک از مدیران باید به میزانی باشد که خسارات مورد بحث را جبران نماید.

هر مدیری می تواند سهام مورد وثیقه خود را پس از پایان دوره مدیریتش از صندوق آزاد نماید. پس از انتخاب هیئت مدیره از طرف مجمع عمومی عادی هیئت مزبور اولین جلسه خود را تشکیل می دهد و از بین خود یک رئیس و یا نایب رئیس تعیین می کند.

هیئت مدیره مکلف است لااقل یک نفر شخص حقیقی را به عنوان مدیر عامل شرکت انتخاب نماید و مدت تصدی شخص اخیر در صورتی که عضو هیئت مدیره باشد نباید از مدت عضویت او در هیئت مدیره بیشتر باشد. وقتی که

مدیر عامل از میان اعضای هیئت مدیره انتخاب می‌شود الزاماً سهامدار شرکت نیز می‌باشد ولی مدیرعامل می‌تواند از خارج از اعضای هیئت مدیره نیز انتخاب شود.

• اختیارات مدیران و محدودیت آن

قلمرو اختیارات مدیران

جز درباره موضوعی که به موجب مقررات این قانون اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است مدیران شرکت دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت می‌باشند مشروط بر آنکه تصمیمات و اقدامات آنها در حدود موضوع شرکت باشد. محدود کردن اختیارات مدیران در اساسنامه یا به موجب تصمیمات مجامع عمومی فقط از لحاظ روابط بین مدیران و صاحبان سهام معتبر بوده درمقابل اشخاص ثالث باطل و کان لم یکن است.

این اختیارات شامل موارد زیر می‌باشند: انجام عملیات شرکت، تعیین و انتخاب و عزل نماینده و وکیل با حق وکالت در توکیل، اقدام به هرگونه معاملات منقول و غیر منقول، انعقاد هر گونه قرارداد اجاره رهن داری شرکت و قبول رهن مشتریان، دادن هر گونه رسید و مفاسدا کشیدن و امضا و ظهنروسی چکها و بروات و سفته‌ها، انجام تشریفات گمرکی و ...

محدودیت اختیارات مدیران

قانون در موارد زیر اختیارات مدیران را محدود نموده است:

- مدیران حق ندارند درباره موضوعی که به موجب مقررات قانون تجارت اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است (انتخاب هیئت رئیسه برای مجامع تصویب ترازنامه سالیانه و حساب سود و زیان تعیین روزنامه کثیرالانتشار تعیین حق الزحمه مدیران و بازرسان و تعیین جانشینان در خاتمه مدت آن و ...) اقدام و اتخاذ تصمیم نمایند؛

- مدیران نمی‌توانند در خارج از موضوع شرکت معامله و یا اقدام نمایند زیرا بر خلاف هدف شرکت بوده علیه منافع عمومی شرکت می‌باشد؛

- اعضای هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت حق ندارند بدون اجازه هیئت مدیره بطور مستقیم یا غیرمستقیم در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت می‌شود طرف معامله واقع و یا سهام شوند.

- اعضای هیئت مدیره و مدیر عامل (به استثنای اشخاص حقوقی) از تحصیل هرگونه وام یا اعتبار از شرکت ممنوع می‌باشند و ضمناً شرکت نمی‌تواند دیون مدیران مزبور را در مقابل ثالث تعهد و یا تضمین نماید. این گونه عملیات به خودی خود باطل محسوب می‌شود.

- مدیران و مدیر عامل حق ندارند معاملاتی نظیر معاملات شرکت که متضمن رقابت با عملیات شرکت محسوب شود انجام دهند. در صورت تخلف مسئول جبران ضرر وارده به شرکت اعم از ورود خسارت یا تفویت منفعت خواهند بود.

• الزامات قانونی مدیران

- 1- هیئت مدیره مکلف است در اولین جلسه خود یک رئیس و یک نایب رئیس از اشخاص حقیقی که مدت ریاست آنها نباید بیشتر از مدت عضویت در هیئت مدیره باشد برای هیئت مدیره انتخاب نمایند. در هر حال مدت مدیریت مدیران از دو سال تجاوز نخواهد کرد و انتخاب مجدد آنان بلامانع می باشد.
- 2- رئیس هیئت مدیره علاوه بر دعوت و اداره جلسات هیئت مدیره مکلف است مجامع عمومی سهامداران (اعم از عادی و فوق العاده و مجمع خاص) را در موارد زیر که هیئت مدیره ملزم به دعوت کردن آنها می باشد فراخواند: مجمع عمومی عادی سالیانه شرکت، دعوت مجمع عمومی عادی یا فوق العاده بنا به درخواست سهامدارانی که اقلاً 1/5 سهام شرکت را مالک می باشند.
دعوت مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده در مواقع مقتضی.
- دعوت مجمع عمومی فوق العاده در موارد تغییر در اساسنامه کاهش و افزایش سرمایه شرکت انحلال شرکت قبل از موعد یا تغییر نوع شرکت زیانهای وارده به شرکت حداقل به میزان نصف سرمایه شرکت، مجامع عمومی توسط رئیس هیئت مدیره و در غیاب او توسط جانشین او افتتاح خواهد گردید.
- 3- رئیس هیئت مدیره در مواردی که مجمع عمومی (اعم از عادی و فوق العاده) نتواند درباره موضوعات مطروحه در دستور جمعی اتخاذ تصمیم نماید اعلام تنفس نموده و تاریخ جلسه بعدی را که نباید بیش از دو هفته باشد تعیین می نماید.
- 4- در زمان انتخاب مدیران و بازرس یا بازرسان تصویب ترازنامه کاهش یا افزایش سرمایه و هر نوع تغییرات در اساسنامه و انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن باید یک نسخه از صورتجلسه مجمع عمومی یا هیئت مدیره توسط رئیس هیئت مزبور یا سایر مدیران به مرجع ثبت شرکتها ارسال گردد.
- 5- برای تشکیل جلسات هیئت مدیره حضور بیش از نصف اعضای هیئت مدیره الزامی است.
- 6- هیئت مدیره موظف است در هر سال مالی 1/20 یا 5 درصد از سود خالص شرکت را به عنوان اندوخته قانونی کسر نماید اما اگر اندوخته قانونی به 1/10 سرمایه شرکت رسیده کسر کردن آن اختیاری خواهد بود و در صورتی که سرمایه شرکت افزایش داده شود وضع 1/20 مذکور تا هنگامی که اندوخته قانونی که به 1/10 سرمایه بالغ گردد ادامه خواهد یافت.
- 7- برای هر یک از جلسات هیئت مدیره باید صورت جلسه ای که اسامی مدیران حاضر یا غایب در جلسه و خلاصه ای از مذاکرات و تصمیمات متخذه با قید تاریخ در آن ذکر شده تنظیم و حداقل به امضای اکثریت مدیران حاضر در جلسه برسد.
- 8- پیشنهاد هیئت مدیره در مورد افزایش یا کاهش سرمایه باید متضمن توجیه لزوم افزایش یا کاهش سرمایه و نیز شامل گزارشی درباره امور شرکت از ابتدای سال مالی در جریان و اگر تا آن موقع مجمع عمومی عادی نسبت به حسابهای سال مالی قبل تصمیم نگرفته باشد حاکی از وضع شرکت از اول سال مالی قبل باشد.

• مزایای مدیران

برای اعضای موظف و غیر موظف هیئت مدیره در قانون مزایایی منظور گردیده که ذیلاً مختصری درباره آن به صحبت می پردازیم.

مجمع عمومی صاحبان سهام می تواند باتوجه به ساعات حضر اعضای غیر موظف هیئت مدیره در جلسات هیئت مزبور پرداخت مبلغی را به طور مقطوع بابت حق حضور آنها در جلسات هیئت مزبور پرداخت مبلغی را به طور مقطوع بابت حق حضور آنها در جلسات تصویب کند. مجمع عمومی این مبلغ را با توجه به تعداد ساعات و اوقاتی که هر عضو هیئت مدیره در جلسات هیئت حضور داشته است تعیین خواهد کرد... (بنابراین به ساعات غیبت هر یک از مدیران غیر موظف حق حضور مزبور تعلق نخواهد گرفت. به طوری که ملاحظه می گردد حق حضور جلسات هیئت مدیره فقط به مدیران غیر موظف شرکت پرداخت می گردد. حق حضور مذکور جز هزینه های عمومی شرکت منظور می شود.

می توان درصدی از سودخالص سالانه شرکت را به عنوان پاداش برای اعضای هیئت مدیره اعم از موظف یا غیرموظف تعیین نمود. پرداخت این پاداش به اعضا دارای دو شرط است. یکی آنکه این موضوع در اساسنامه شرکت پیش بینی شده باشد دیگر آنکه مجمع عمومی عادی سالانه پرداخت آن را تصویب کند. قسمت دوم ماده 134 در این خصوص مقرر می دارد: (... همچنین در صورتی که در اساسنامه پیش بینی شده باشد مجمع عمومی می تواند تصویب کند که نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت به عنوان پاداش به اعضای هیئت مدیره پرداخت شود. پاداش مذکور نباید در شرکت های سهامی عام از پنج درصد و در شرکت های سهامی خاص از ده درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می شود تجاوز کند.

اعضای غیر موظف هیئت مدیره - اعضای مذکور سهامداران شرکت بوده و بجز رابطه مدیریت ارتباط کاری دیگری با شرکت ندارند. این مدیران وکیل و امین شرکت بوده که حقوق و اختیارات شرکت را طبق مقررات موضوعه و اساسنامه آن اعمال می نمایند و از این جهت اعمال آنها شرکت محسوب م ی شود بنابراین به منزله کارفرمای شرکت می باشند. بنابراین رابطه اعضای غیر موظف با شرکت به هیچ وجه رابطه استخدامی نیست و چنانچه هر یک از آنها از عضویت هیئت مدیره مستعفی یا معزول یا به هر علت دیگری برکنار گردند نمی توانند بابت عضو مذکور به مراجع مشمول قانون کار و لاجرم هیچ یک از حمایت های مندرج در آن نیستند ادعای آنها در مراجع مذکور قابلیت استماع ندارد .

اعضای موظف هیئت مدیره به سهامداری اطلاق می گردد که علاوه بر عضویت در هیئت مدیره به شغلی از مشاغل شرکت اشتغال دارد. ممکن است این اشتغال قبل از مدیریت در شرکت باشد یا آنکه پس از برگزیده شدن به سمت مدیری در هیئت مدیره تصدی یکی از مشاغل شرکت را نیز عهده دار گردیده است.

• منع تحصیل وام از شرکت

مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره شرکت از گرفتن هر گونه وام یا اعتبار از شرکت ممنوع هستند و این ممنوعیت حتی به بعضی از افراد خانواده و فامیل مدیران مذکور سرایت می‌کند. این افراد شامل همسر پدر و مادر و اجداد خواهر و برادر همچنین اولاد و فرزندان آنان می‌گردد. البته وابستگان افراد مذکور مشمول این ممنوعیت نیستند مانند همسر برادر یا خواهر همسر اولاد (عروس یا داماد). اعضای هیات مدیره و مدیر عامل شرکت نمی‌توانند بدون اجازه هیات مدیره در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت می‌شود طرف معامله قرار بگیرند و در صورت اجازه هیات مدیره بلافاصله باید بازررس شرکت در جریان امر قرار گیرد.

اشخاص حقوقی عضو هیئت مدیره از قاعده فوق مستثنی بوده و لیکن اشخاص حقیقی که به عنوان نمایندگان اشخاص حقوقی در هیئت مدیره شرکت دارند به مثابه مدیرعامل و سایر اشخاص حقیقی که عضو هیئت مدیره هستند بوده و نمی‌توانند هیچگونه وام یا اعتبار از شرکت دریافت دارند. این ممنوعیت شامل افراد خانواده و فامیل آنها که فوقاً بدانها اشاره شد نیز می‌گردد.

هرگاه علیرغم ممنوعیت فوق مدیرعامل یا عضو هیئت مدیره توانسته باشد از شرکت تحصیل وام یا اعتبار نماید عملیات مذکور بخودی خود باطل است و باید وجوه و اعتبار مآخوذه با احتساب خسارات به بانک مسترد گردد.

مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره بانکها و شرکتهای مالی و اعتباری از قاعده فوق مستثنی هستند و بانکها و شرکت های مذکور می‌توانند به مدیران و افراد فامیل و خانواده آنها هر گونه وام یا اعتباری واگذار کنند مشروط بر اینکه اعطای وام یا اعتبار مذکور تحت لوای همان قیود و شرایطی باشد که برای اعطای وام یا اعتبار سایرین رعایت می‌گردد.

• مسئولیت مدنی مدیران

قانون در مورد تشکیل شرکت سهامی مقرراتی پیش بینی نموده است که موسسین شرکت موظفند آنها را رعایت نموده و انجام آن اعمال جز قواعد آمره بوده و موسسین شرکت نمی‌توانند با تراضی و توافق و یا تصریح در اساسنامه از انجام آن قواعد صرفنظر نمایند.

اگر عملیات یا تصمیمات ارگان مدیریت (شامل هیئت مدیره و مدیر عامل) بر خلاف مقررات قانون و یا اساسنامه باشد هر ذینفع می‌تواند از دادگاه ذیصلاح صدور حکم بطلان و طرح دعوی علیه تصمیمات را حسب در خواست نماید.

در صورتی که شرکت ورشکسته شود یا پیش از انحلال دادگاه صلاحیتدار می‌تواند به تقاضای هر ذینفع هر یک از مدیران و یا مدیر عاملی را که ورشکستگی شرکت یا کافی نبودن دارایی شرکت به نحوی از انحا معلول تخلفات او بوده است منفردا یا متضامنا به تادیه آن قسمت از دیونی که پرداخت آن از دارائی شرکت ممکن نیست محکوم نماید.

در صورت صدور حکم قطعی بطلان عملیات و تصمیمات شرکت اگر مدیران مسئول بطلان باشند متضامنا مسئول جبران ضرر و زیانی خواهند بود که در اثر بطلان مزبور به سهامداران و اشخاص ثالث ذینفع وارد شده است.

مدیران (هیئت مدیره و مدیر عامل) نسبت به تخلف از مقررات قانونی یا اساسنامه شرکت و یا مصوبات مجمع عمومی (عادی یا فوق العاده) در مقابل شرکت و اشخاص ثالث بر حسب مورد منفردا یا مشترکا مسئول می باشند و دادگاه حدود مسئولیت هر یک از مدیران مزبور را جهت جبران ضرر و زیان وارده به متضرر تعیین خواهد نمود.

شخص یا اشخاصی که مجموع سهام آنان حداقل یک پنجم مجموع سهام شرکت باشد حق دارند در صورت احراز تخلف یا تقصیر مدیران (هیئت مدیره و مدیر عامل) به نام و از طرف شرکت و به هزینه خود علیه تمام یا بعضی از مدیران مزبور اقامه دعوی مسئولیت نموده جبران کلیه خسارات وارده به شرکت را از آنها مطالبه کنند لذا اگر قواعد مربوط به تاسیس شرکت رعایت نگردد در این صورت هر ذینفع می تواند تقاضای بطلان شرکت را از دادگاه بخواهد در هر حال اگر دادگاه نیز حکم به بطلان شرکت بدهد موسسین و مدیران و بازرسان و سهامداران شرکت نمی توانند در مقابل اشخاص ثالث به این بطلان استناد نمایند.

مطالبه خسارت سهامداران از مدیران

• مسئولیت جزایی مدیران

در مورد مسئولیت جزائی مدیران باید به مقررات خاص قانون اصلاحی تجارت اشاره ای نمائیم :
عدم دعوت مجمع و عدم تنظیم اسناد: اگر رئیس و اعضای هیئت مدیره شرکت سهامی حداکثر تا 6 ماه پس از پایان هر سال مالی مجمع عمومی عادی سهامداران را دعوت نکنند به حبس از 2 تا 6 ماه یا به جزای نقدی از 10/000 ریال تا 200/000 ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

عدم تنظیم صورت حاضرین در مجمع : که در این صورت رئیس و اعضای هیئت مدیره به جزای نقدی از 20/000 ریال محکوم خواهند شد.

جلوگیری از حضور سهامدار درمجامع عمومی و عدم رعایت حق رای : که در صورت انجام این کار توسط هر یک از مدیران (اعضای هیئت مدیره مدیر عامل) شرکت سهامی به حبس تادیبی از 3 ماه تا یک سال یا به جزای نقدی از 20/000 ریال تا 200/000 ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

تقسیم سود موهوم : هر گاه رئیس و اعضای هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت بدون صورت دارائی و ترازنامه یا به استناد صورت دارائی و ترازنامه مزور منافع موهومی را بین صاحبان سهام تقسیم نمایند و یا ترازنامه غیر واقع به منظور پنهان داشتن وضعیت واقعی شرکت به سهامداران ارائه یا منتشر کرده باشند به حبس تادیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد.

استفاده خلاف از اموال و اعتبارات شرکت: که در این صورت رئیس و اعضای هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت به حبس تادیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد.

در صورت سلب حق تقدم به هنگام افزایش سرمایه و دادن اطلاعات نادرست : توسط رئیس و اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل هر شرکت سهامی به جزای نقدی از 20/000 ریال تا 200/000 ریال محکوم خواهند شد. در صورتی که مدیران مذکور عالما مبادرت به این کار نمایند به حبس از شش ماه تا سه سال یا به جزای نقدی از 100/000 ریال تا 1/000/000 ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

عدم رعایت مقررات راجع به کاهش سرمایه: توسط رئیس و اعضای هیئت مدیره هر شرکت سهامی منجر به جزای نقدی از 20/000 ریال تا 200/000 ریال محکومیت خواهد شد.

از میان رفتن بیش از نصف سرمایه: رئیس هیئت مدیره هر شرکت سهامی باید حداکثر تا دو ماه مجمع عمومی فوق العاده سهامداران را دعوت نمایند تا موضوع انحلال یا بقای شرکت مورد نظر.

در رابطه با جرایم مربوط به تأسیس شرکت، مجازات حبس 3 ماه تا 2 سال یا جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال یا هر دو مجازات را برای مرتکبین اعمال ذیل ماده در نظر گرفته شده است. هر کس که عالماً و برخلاف واقع پذیره نویسی سهام را تصدیق کند و یا برخلاف مقررات این قانون اعلامیه پذیره نویسی منتشر نماید و یا مدارک خلاف واقع حاکی از تشکیل شرکت به مرجع ثبت شرکت تسلیم کند و یا در تعیین ارزش آورده غیرنقد تقلب اعمال کند.

انتخاب وعزل بازرسان/بازرسان

انتخاب بازرس یا بازرسان در شرکت های سهامی اجباری است و مدت مأموریت بازرسان حداکثر یک سال می باشد. مجمع عمومی عادی در هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می کند تا بر طبق قانون به وظایف خود عمل کند انتخاب مجدد بازرس یا بازرسان بلامانع است.

انتخاب اولین بازرس یا بازرسان در شرکت های سهامی عام با مجمع عمومی موسس و در شرکت های سهامی خاص با سهامداران شرکت است که این انتخاب باید در صورتجلسه ای قید و به امضای کلیه سهامداران برسد. علاوه بر انتخاب بازرس یا بازرسان اصلی مجمع عمومی باید یک یا چند بازرس علی البدل نیز انتخاب کند تا در صورت معذوریت یا فوت یا استعفا یا سلب شرایط یا عدم قبول سمت توسط بازرس یا بازرسان اصلی جهت انجام وظایف بازرسی دعوت شوند.

در حوزه هایی که وزارت اقتصاد اعلام می کند وظایف بازرسی شرکتها را در شرکت های سهامی عام اشخاصی می توانند ایفا کنند که نام آنها در فهرست رسمی بازرسان شرکت ها مندرج شده باشد.

شرایط لازم برای بازرسان شرکت های سهامی عام به شرح زیر تعیین شده است:

- داشتن حسن شهرت و نداشتن کیفری موثر؛

- داشتن درجه لیسانس یا بالاتر در یکی از رشته های متناسب با وظایف و مسئولیت های بازرسی؛

عدم اشتغال به نمایندگی در مجلس؛

عدم اشتغال به طور تمام وقت در موسسات وابسته به دولت و شهرداریها و موسسات وابسته به آن.

مجمع عمومی عادی در هر موقع می تواند بازرس یا بازرسان را عزل کند به شرط آنکه جانشین آنها را نیز انتخاب نماید. برای انتخاب بازرسان اکثریت نسبی آرا حاضر در جلسه رسمی معتبر می باشد و نیازی به اکثریت مطلق آرا نمی باشد. مکانیزم تعیین شده برای انتخاب مدیران با توجه به سکوت قانون در خصوص بازرسان در مورد آنان نیز لازم الرعایه می باشد. با توجه به حساسیت وظایف بازرسان به عنوان ارگان کنترل کننده شرکت های سهامی و در

جهت حفظ حقوق سهامداران قانونگذار در خصوص انتخاب افراد به عنوان بازرس یا بازرسین شرکت مقررات سختی را وضع نموده است.

اشخاص زیر نمی‌توانند به سمت بازرسی شرکت سهامی انتخاب شوند:

- اشخاص مذکور در ماده 111 ل.ا.ق.ت (ماده مذکور در خصوص صفات سلبیه اشخاصی است که به مدیریت شرکت های سهامی انتخاب می شوند که عبارتست از: مجبورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر شده است، کسانی که به علت ارتکاب جنایت یا یکی از جنحه های ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلا یا بعضا محروم شده باشند در مدت محرومیت سرقت خیانت در امانت کلاهبرداری جنحه هایی که موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شده است اختلاس تدلیس تصرف غیرقانونی در اموال عمومی)

- مدیران و مدیرعامل شرکت (بدیهی است اشخاص که اعمال آنها موضوع وظایف بازرسی است خود نمی توانند به عنوان بازرس انتخاب گردند)

- اقربا سببی و نسبی مدیران و مدیرعامل تا درجه سوم از طبقه اول و دوم؛

- هر کس که خود یا همسرش از اشخاص مذکور در بند 2 موظفا حقوق دریافت می دارد.

حق تقدم

میزان حق تقدم از طریق مقایسه مبلغ سرمایه موجود با مبلغ افزایش سرمایه محاسبه می شود برای مثال اگر شرکتی که سرمایه اش از 20 هزار سهم 1000 ریالی تشکیل می شود (20 میلیون ریال سرمایه دارد) سرمایه اش را به دو برابر افزایش دهد و 20 هزار سهم جدید ریالی صادر کند حق تقدم هر سهم معادل حق خرید یک سهم خواهد بود. پس اگر شخصی صد سهم داشته باشد می تواند صد سهم جدید خریداری کند. هرگاه در فرض مزبور شرکت فقط 10 هزار سهم جدید منتشر کند حق تقدم شخصی که صد سهم دارد پنجاه سهم خواهد بود. این گونه است که ماده 166 لایحه اصلاحی مقرر داشته است که خرید سهام جدید صاحبان سهام شرکت به نسبت سهامی که مالکند حق تقدم دارند و این حق قابل نقل و انتقال است. مهلتی که طی آن سهامداران می توانند حق تقدم مذکور را اعمال کنند کمتر از شصت روز نخواهد بود. این مهلت از روزی که برای پذیره نویسی تعیین می گردد شروع می شود.

ü محدودیت نقل اوحق تقدم صاحبان سهام در خرید سهام جدید

حق تقدم صاحبان سهام در خرید سهام جدید قابل نقل و انتقال است. نقل وانتقال حق تقدم در نهایت منجر به انتقال سهام و سهامداران شدن انتقال گیرنده می شود. بنابراین رعایت محدودیت های موجود درباره انتقال سهام در این خصوص نیز ضروری است. از این رو، اگر در یک شرکت سهامی خاص انتقال سهم منوط به موافقت مدیران باشد انتقال حق تقدم در خرید سهام جدید نیز باید منوط به موافقت مزبور باشد.

• سلب حق تقدم

اگر حق تقدم صاحبان سهام به طور کامل اعمال شود مانعی برای ورود اشخاص ناخواسته به شرکت است اما عدم ورود اشخاص ثالث به شرکت در همه موارد مطلوب نیست. اگر یکی از طلبکاران مهم شرکت قبول کند که طلبش

به سهام تبدیل شود یا گروه با نفوذی بپذیرند که به شرکت وارد شوند سلب حق تقدم صاحبان سهام راه حل مفیدی برای تقویت قدرت مالی شرکت است. به همین علت این نکته همواره مورد قبول بوده است که حق تقدم شرکا را می توان سلب کرد و در اساسنامه ها در قدیم همواره از این اختیار به سلب حق تقدم صاحبان سهام تعبیر می شد.

مجمع عمومی فوق العاده که افزایش سرمایه را از طریق فروش سام جدید تصویب می کند یا اجازه آن رابه هیئت مدیره می دهد می تواند حق تقدم صاحبان سهام را نسبت به پذیره نویسی تمام یا قسمتی از سام جدید از آنان سلب کند به شرط آنکه چنین تصمیمی پس از قرائت گزارش هیئت مدیره و گزارش بازرس یا بازرسان شرکت اتخاذ گردد و گرنه باطل خواهد بود.

گزارش مذکور باید مشتمل بر توجیه لزوم افزایش سرمایه و سلب حق تقدم از سهامداران و معرفی شخص یا اشخاصی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است و تعداد و قیمت این گونه سهام و عواملی که در تعیین قیمت اینگونه سهام در نظر گرفته شده است باشد. گزارش بازرس یا بازرسان باید حاکی از تایید عوامل و جهاتی باشد که در گزارش هیئت مدیره ذکر شده است.

در صورتی که حق تقدم در پذیره نویسی سهام جدید از صاحبان سهام سلب شده باشد یا صاحبان سهام از حق تقدم خود ظرف مهلت مقرر استفاده نکنند حسب مورد تمام یا باقیمانده سهام جدید عرضه و به متقاضیان فروخته خواهد شد.

• نصاب آرا در سلب حق تقدم

درخصوص تصمیم مجمع عمومی فوق العاده مبنی بر سلب حق تقدم در پذیره نویسی سهام جدید چنانچه سلب حق تقدم از بعضی صاحبان سهام به نفع بعضی دیگر انجام گیرد سهامدارانی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است حق ندارند در اخذ رای درباره سلب حق تقدم سایر سهامداران شرکت کنند در احتساب حد نصاب رسمیت جلسه و اکثریت لازم جهت معبر بودن تصمیمات مجمع عمومی سهام سهامدارانی که سهام جدید برای تخصیص به آنها در نظر گرفته شده است به حساب نخواهد آمد.

جرایم مربوط به سهام

در قانون کلیه اعمالی که باید از بدو تاسیس تا زمان انتشار اوراق سهام شرکت و پذیره نویسی رعایت شود مدنظر قرار گرفته و تخلفاتی که ممکن است در این مرحله صورت بگیرد و نیز ضمانت اجرایی مربوط آورده شده است.

برای مثال، کسانی که در شرکت سهامی بدون ذکر مبلغ اسمی، سهم یا گواهینامه موقت سهمی صادر نمایند یا این سهام و گواهینامه موقت را که در آن مبلغ اسمی قید نشده است به فروش برسانند و یا سهمی بی نام را بدون اینکه تمام مبلغ اسمی آن پرداخت شده باشد بفروشند و یا حتی در معرض فروش قرار دهند و یا کسانی که سهام بانام را قبل از اینکه حداقل سی و پنج درصد مبلغ اسمی آن پرداخت شده باشد صادر نمایند یا بفروشند و یا حتی در معرض فروش قرار دهند به مجازات مقرر در قانون محکوم خواهند شد.

مطابق قانون در سهام و گواهینامه موقت مبلغ اسمی باید قید شود و لذا اگر مبلغ اسمی آن قید نشده باشد به جهت مجهول بودن ارزش واقعی سهام مزبور ممکن است به اشخاص ثالث زیان وارد شده و بدین جهت چنین اقدامی در قانون منع شده است. همچنین، فروش سهام قبل از آن که مبلغ اسمی آن پرداخت شده باشد ممنوع است. اگر سهام شرکتی که تمام مبلغ اسمی آن پرداخت نشده باشد در معرض فروش قرار داده شود حتی اگر مشتری نیز جهت خرید آن سهام پیدا نشود باز هم جرم واقع شده یعنی حصول نتیجه فروش برای تحقق جرم لازم نیست.

هیئت مدیره شرکت‌های سهامی دارای وظایف خاص بوده برای مثال موظفند در صورتی که مبلغ اسمی سهام در ظرف مهلت مقرر قانونی پرداخت نشده باشد مجمع عمومی فوق‌العاده را جهت تقلیل سرمایه شرکت تا میزان سرمایه پرداختی دعوت نمایند لذا اگر به وظیفه قانونی خود در این زمینه عمل نکنند به مجازات دو ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد.

افرادی که با توسل به وسایل متقلبانه دیگران را برخلاف واقع تشویق به خرید سهام شرکت نمایند و یا اطلاعات واهی و غیرواقع و موهوم ارائه نمایند و باعث اغوای افراد گردند مشمول مجازات کلاهبرداران خواهند بود.

مدیرعامل و رئیس و اعضای هیئت مدیره که قبل از ثبت افزایش سرمایه شرکت و یا در صورتی که افزایش سرمایه شرکت به صورت مزورانه باشد به ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد و هم چنین در صورتی که قبل از پرداخت تمامی مبلغ اسمی سهام سابق اقدام به صدور و انتشار سهام جدید نمایند به مجازات دو ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد. در صورتی جرم محقق شده است که علاوه بر صدور سهام منتشر هم بشود بنابراین اگر قبل از انتشار و بعد از صدور متخلفین از انتشار سهام مزبور خودداری نمایند آنان را نمی‌توان به صرف صدور سهام جدید مجرم شناخت پس صدور سهام یکی از عناصر مادی جرم است در صورتی عنصر مادی جرم تحقق کامل پیدا می‌نماید که سهام منتشر نیز بشود.

در موقع افزایش سرمایه شرکت حق تقدمی جهت پذیره نویسی سهام منتشره جدیدی برای سهامداران سابق در نظر گرفته شده است که ایشان می‌توانند سهام جدید را قبل از اشخاص ثالث پذیره نویسی نمایند البته این حق تقدم در صورتی که مجمع عمومی فوق‌العاده برخلاف این حق انتشار سهام جدید را به جهتی از مصالح شرکت جهت افراد خاصی صادر نکرده باشد و یا حق تقدم سهامداران سابق را از آنان سلب نکرده باشد در صورتی که رئیس یا اعضای هیئت مدیره مدیرعامل این حق تقدم را از سهامداران قدیمی برخلاف قانون سلب کنند و یا مهلت لازمه را جهت پذیره نویسی به سهامداران سابق ندهند در این صورت به جزای نقدی از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد. همچنین اگر رئیس یا اعضای هیئت مدیره یا مدیرعامل جهت تضييع حق تقدم سهامداران سابق جهت پذیره نویسی سهام جدید برخلاف واقع اطلاعات نادرست در اختیار مجمع عمومی بگذارند به حبس از شش ماه تا 3 سال یا جزای نقدی از یکصد هزار ریال یا یک میلیون ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

درمورد کاهش سرمایه شرکت نیز رئیس یا اعضای هیئت مدیره هر شرکت سهامی موظفند که مساورات در حقوق سهامداران را رعایت نموده و پیشنهاد راجع به کاهش سرمایه شرکت را حداقل چهل و پنج روز قبل از تشکیل مجمع عمومی فوق‌العاده به بازرس شرکت جهت ارائه گزارش و راپرت به مجمع تسلیم نمایند و تصمیمات مجمع

عمومی فوق العاده را دائر بر تصویب کاهش سرمایه شرکت را از طریق روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی های مربوط به شرکت در آن نشر می گردد جهت اطلاع عموم منتشر نمایند در غیر این صورت به مجازات مقرر در ماده 264 محکوم خواهند شد.

انحلال و تصفیه

انحلال به معنی خاتمه دادن به حیات و فعالیت یک شرکت تجاری می باشد. انحلال مرحله ای پیش از مرحله تصفیه نهایی شرکت است. در مرحله انحلال تصمیم به پایان فعالیت شرکت گرفته می شود ولی در دوران تصفیه شرکت به سوی ختم حیات شخصیت حقوقی پیش می رود.

انحلال یا تصفیه در حقیقت مرحله ای است که اموال و دارایی های شرکت جمع آوری و فروخته می شود و سپس تعهدات و دیون شرکت پرداخت و دارایی مازاد (در صورت وجود) بین شرکا بر طبق اساسنامه تقسیم می گردد. نتایج انحلال شرکت، تصفیه و تقسیم اموال آن است. تصفیه و تقسیم اموال شرکت در زمانی که شرکت به حکم دادگاه باطل اعلام می گردد نیز انجام می شود.

با تصمیم مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام به انحلال شرکت تجاری، دوران تصفیه شرکت آغاز می گردد. در حالت انحلال اجباری، با تصمیم مرجع ذیصلاح قضایی مبنی بر انحلال شرکت، دوران تصفیه شروع می شود. از آنجا که قانونگذار به لحاظ حفظ حقوق سهامداران و اشخاص ثالث ذینفع و نیز پرداخت سریعتر دیون شرکت بر مسئله تسریع در امر تصفیه و کوتاه شدن زمان تصفیه تاکید خاصی معمول داشته و سقف زمانی خاصی را برای مأموریت مدیران منظور نموده است لذا از ایجاد هرگونه فاصله ای در مدت تصفیه که امور مربوطه را معلق و معطل بگذارد اجتناب و مقررات نسبتاً روشنی را برای انتخاب، عزل، تمدید و پایان مأموریت مدیران تصفیه پیش بینی کرده است. مجموع عملیاتی را که پس از انحلال شرکت به منظور وصول مطالبات، پرداخت دیون و تقسیم باقیمانده دارایی شرکت انجام می شود تصفیه امور شرکت می گویند.